

1 sreda, 16.09.2009.

2 [Otvorena sednica]

3 [Optuženi su ušli u sudnicu]

4 ... Početak u 14.17h

5 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim, ustanite.

6 Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zasjeda.

7 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Dobar dan, časni Sude. Ovo je predmet

8 IT-08-91-T, *Tužilac protiv Miće Stanišića i Stojana Župljanina*.

9 SUDIJA HALL: [simultani prevod] Hvala. Pretpostavljam da su strane u

10 istom sastavu kao i ranije.

11 GĐA KORNER: [simultani prevod] Pa, ovaj puta samo ovdje ja, Joanna

12 Korner, naš referent za predmet Crispian Smith i Belinda Pidwell.

13 Nadam se da nećemo biti prečesto u ovoj maloj sudnici.

14 SUDIJA HALL: [simultani prevod] Da li je Vaš svjedok ovdje?

15 GĐA KORNER: [simultani prevod] Da, je. No prije nego što ga pozovem,

16 dvije... ustvari, tri stvari... Prvo, žao nam je što nismo shvatili sve dok

17 jutros nismo razgovarali sa višim sudskim savjetnikom da, kao što ste vjerojatno

18 primijetili kad ste čitali izvještaji doktora Donia za Sarajevo, da niste dobili

19 dodatke. Čisto tehnička stvari: to je jedan zasebni dokument i dodati sadrže i

20 karte koje ćemo koristiti. Međutim Vi ih niste dobili i sada sam se ja pobrinula

21 da se to fizički kopira kako biste Vi dobili i sada će vam to sudski poslužitelj

22 podijeliti.

23

24

25

26

27

28

29

30

sreda, 16.09.2009.

Predmet br. IT-08-91-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (došloan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o originalnom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena sa transkriptom na engleskom jeziku.

1 Sljedeća stvar: kad doktor Donia završi ono unakrsno ispitivanje koje
2 uspijemo obaviti do sutra, željela bih govoriti sa Vama o tome da on treba
3 svjedočiti u najmanje još jednom suđenju, pa ćemo morati riješiti pitanje
4 njegovog kontakta sa drugim pripadnicima Tužilaštva.

5 I konačno, da li bi bilo pogodno da se sutra govori o pitanju
6 certifikata za žalbu Optuže u vezi sa Vašim nalogom o doktoru Nielsenu. Mi smo
7 spremni usmeno iznijeti naše argumente. Mi smo iz već iznijeli u svim našim
8 odgovorima, ali on će biti prvi svjedok nakon pauze, 29. septembra, tako da
9 trebamo dobiti odluku do kraja ovog tjedna, ako već ne i odmah.

10 I sljedeća stvar: ako je to potrebno da napravimo pismenim putem, onda
11 to moramo napraviti danas. Mi smo mislili da će stvari, jednostavno, biti brže
12 ukoliko se to riješi sve usmeno.

13 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Hvala, gospođo Korner. Hoće li biti
14 vremena da se o tome govori?

15 GĐA KORNER: [simultani prevod] Da, zato jer doktor Donia mora završiti
16 sutra u 11.45h. Ja mislim da to neće dugo trajati, da mi odgovorimo na to.

17 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Dobro. Onda kad on ode sutra, onda se
18 možemo time baviti.

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 GĐA KORNER: [simultani prevod] Hvala. U tom slučaju pozivam doktora
2 Doniju.

3 [Svedok je ušao u sudnicu]

4 SVEDOK: ROBERT DONIA

5 [Svedok odgovara putem prevodioca]

6 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Dobro došli, doktor Donia. Dobro
7 došli svima drugima u sudnici.

8 Vi ćete sada svjedočiti kao svjedok optužbe. Znam da ste ovdje već bili
9 ranije tako da ste već prošli kroz cijeli taj postupak. Prvo ćete dati svečanu
10 izjavu. Nakon toga će Vas tri sata ispitivati gospođa Korner u glavnom
11 ispitivanju, a nakon toga će Vas ispitivati i Obrane Miće Stanišića i Stojana
12 Župljanina. Oni će početi svoje unakrsno ispitivanje.

13 Vijeće je donijelo odluku da dio Vašeg posljednje ekspertske izvještaja
14 o opsadi Sarajeva neće biti u cijelosti uvršteno u spis, što znači da će Vas se
15 ispitivati u glavnom ispitivanju o samo tri poglavlja tog izvještaja, a kasnije
16 ćete biti ponovo pozvani da Vas unakrsno ispitaју o ta tri poglavlja.

17 Raspored rada je sljedeći: prva sjednica traje 85 minuta. Nakon toga
18 moramo napraviti pauzu da promijenimo trake. To će biti pauza od 20 minuta.
19 Druga i treća sjednica danas trajat će 80 minuta svaka. To je, dakle, raspored
20 rada za dana. A sada Vas molim da pročitate svečanu izjavu.

21 SVEDOK: [simultani prevod] Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu,
22 cijelu istinu i ništa osim istine.

23 Ispituje gđa Korner:

24 [Gđa tužilac ispituje putem prevodioca]

25

26

27

28

29

30

1 P: Doktore Donia, kako se Vi zovete?

2 O: Robert J. Donia.

3 P: Mislim da je Sud već dobio Vaš životopis, tako da ne moramo prolaziti
4 kroz Vaše kvalifikacije i prethodne radove, no bilo bi možda dobro da vrlo
5 kratko spomenemo neke stvari koje su relevantne za Vaš iskaz.

6 Prvo, točno je, zar ne, da ste Vi autor triju knjiga koje se odnose na
7 Bosnu i Hercegovinu?

8 O: Da.

9 P: Posljednja takva knjiga nosi naslov "*Biografija Sarajeva*".

10 O: Da.

11 P: Osim toga mislim da ste mnogo predavali o Bosni i Hercegovini
12 općenito, kao i o samom sukobu.

13 O: Tako je.

14 P: Nismo to još točno zbrojili, ali kao što je sudac Harhoff već
15 primijetio, Vi ste ovdje već ranije svjedočili jedno... barem desetak puta.

16 O: Da.

17 P: Vi ste pripremili više izvještaja za različite predmete, a za ovaj
18 predmet mi smo pripremili tri Vaša izvještaja. Prvo, Vaš izvještaj originalno
19 pripremljen za predmet *Brđanin i Talić*, "Bosanska Krajina i povijest Bosne i
20 Hercegovine". To ste, čini mi se, napisali negdje 2002. godine.

21 O: Tako je.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Nakon toga, izvještaj za predmet *Krajišnik*, "Izvori Republike
2 Srpske". To je također iz 2002.

3 O: Tako je.

4 P: I najažurniji izvještaj je onaj koji ste napisali, konkretno, za
5 predmet *Karadžić*, koji bi uskoro trebao početi, a kojem je naslov "Rukovodstvo
6 bosanskih Srba i opsada Sarajeva 1990. do 1995. " I kao što ste čuli, samo tri
7 poglavlja bit će poglavlja kojima ćemo se služiti u ovom predmetu.

8 O: Da.

9 PREVODILAC: Mikrofon.

10 GĐA KORNER: [simultani prevod] Da dodam jednu stvar: mislim da na kraju
11 svjedočenja možemo govoriti o tome kako će se dokazni predmeti uvrštavati u
12 spis, kako ćemo ih numerirati, itd.

13 P: A sada, doktore Donia, idemo ravno na dokumente o kojima ćete Vi
14 govoriti u Vašem svjedočenju. Da li je točno da je Tužilaštvo Vas zamolilo da
15 proučite dokumente za koje ste smatrali da su najviše relevantni za svrhe ovog
16 predmeta, imajući u vidu, naravno, vremensko ograničenje na Vaše usmeno
17 svjedočenje?

18 O: Da.

19 P: I Vi ste, čini mi se, pripremili jedan popis, koji je sada malo
20 izmijenjen zbog raznih odluka Sudskog vijeća, pa mi dopustite da počnem ovako:

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 možete li nam reći nešto o nacionalnoj strukturi Bosne? Molim prvo da pogledamo
2 na ekranima kartu. To je Vaš dodatak 2. A ne, moram reći broj. To je 3383.

3 A ne! Ustvari, ona koja je u programu *Sanction* je nešto bolje kvalitete.
4 Možda će nam to biti od pomoći. Kao što sam rekla, da, malo je jasnije kad se
5 gleda u *Sanctionu*. A da! To je to! U redu. Dobro.

6 A sada, objasnite nam, molim Vas, što pokazuje ta karta.

7 O: Da.

8 P: Oprostite, oprostite. Vidim da imamo neki problem.

9 G. O'SULLIVAN: [simultani prevod] Vi me čujete, ali prevodioci me ne
10 mogu čuti.

11 PREVODIIOC: Napomena prevodioca. Zbog problema sa mikrofonom u sudnici
12 ne možemo čuti govornika.

13 G. O'SULLIVAN: [simultani prevod] Moj kolega je spomenuo 3383. To je
14 broj po 65ter. Na kraju će to biti i dokazni predmet, pa će dobiti dokazni broj.
15 Ja bih predložio da, kada strane pozivaju dokazne predmete, a koristeći se

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 brojevima po 65ter, da se to odmah označi za identifikaciju kako bismo mogli
2 povezati 3383 sa budućim dokaznim brojem, da se to ne dogodi nekoliko dana
3 kasnije ili nekoliko stranica u transkriptu kasnije, jer sada je ova karta
4 označeno kao 3383, ali to nije dokazni broj. Na kraju će ta karta dobiti dokazni
5 broj, ali bit će teže ući tome u trag ako se sada ne napravi veza između broja
6 3383 i budućeg dokaznog broja. Mislím da bi bilo dobro kada bi to odmah dobilo
7 dokazni broj. Evo, to je moj prijedlog.

8 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Hvala, gospodin O'Sullivan. U
9 odgovoru na Vašu opservaciju mogu reći sljedeće: mislim da ako odmah damo
10 dokazni broj, onda se odmah stvara veza između tog dokaznog broja i broja po
11 65ter, što znači da to ne moramo kasnije raditi ukoliko to označimo za
12 identifikaciju, pa bih ja preferirao da se dokazni brojevi navode u spisu za
13 dokazne predmete, osim ukoliko nema nekih problema, recimo, sa dokumentom, što
14 bi trebalo onda, znači, biti samo označeno za identifikaciju.

15 G. O'SULLIVAN: [simultani prevod] Evo, mikrofón mi sad radi. Da, ja se
16 time slažem. Upravo sam ja to i predložio. Ova karta sada ima broj 3383, ali to
17 je broj sa popisa Tužilaštva. Ja predlažem da se sada tome odmah dade dokazni
18 broj i, ako je potrebno, označi za identifikaciju, i onda više neće biti
19 konfuzije.

20 GĐA KORNER: [simultani prevod] Mogu li ja nešto reći?

21 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Oprostite, moram se samo
22 posavjetovati.

23 [Pretnesno veće i sekretar se savetuju]

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Gospodine O'Sullivan, mislim da sam
2 ja shvatio suštinu Vašeg prijedloga, ali mislim da je to nepotrebno. Mi ćemo
3 govoriti o ovom dokumentu. Doktor Donia će nam objasniti ono što je potrebno da
4 na njemu objasni i onda, prije nego što napustimo taj dokument, onda ćemo
5 odlučiti da li da ga uvrstim u spis ili ne i, ukoliko bude uvršten u spis, onda
6 će dobiti broj. Zbog toga nećemo morati kasnije pregledavati koji su dokument
7 samo označeni za identifikaciju, a koji su već u spisu. To će nam uštediti
8 vrijeme. Osim toga, ako smijem reći, Vaš je prijedlog malo u raskoraku s
9 uobičajenim načinom rada.

10 GĐA KORNER: [simultani prevod] Mogu li ja iznijeti jedan prijedlog?
11 Zašto ne bismo, jednostavno, sve brojeve po 65ter koristili kao dokazne brojeve
12 i ukoliko se ne uvrste u spis, tih brojeva neće biti, pa bi to mogao biti
13 dokazni broj 33... - šta sam ono rekla - ...83

14 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Ne, ne, ne. Ne, to je nepraktično.
15 Iz iskustva Vam mogu reći da kad nam doktor Donia dađe informacije koje
16 Vi tražite, onda će Sud odlučiti da li će taj dokument ući u spis ili ne. Evo,
17 ovo je nešto što vjerojatno hoće biti uvršteno u spis. I onda ćemo odmah dati
18 dokazni broj i onda će to biti P1, pretpostavljam. I netko onda hoće znati što
19 je to P1, to se onda vrlo lako može pronaći i u elektronskom sudu, a i u popisu
20 po 65ter. Tako ćemo raditi.

21 GĐA KORNER: [simultani prevod] U redu.

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 PREVODILAC: Optužba nije uključila mikrofón.

2 GĐA KORNER: [simultani prevod]

3 P: Dakle, Vi ste nam se upravo spremali objasniti što pokazuje ova karta
4 nacionalnog sastava općina Bosne i Hercegovine.

5 O: Da. Ova karta pokazuje... Ako smijem, ja ću govoriti samo Bosna, a
6 mislit ću pri tom na Bosnu i Hercegovinu. Dakle, to je 109 općina Bosne prema
7 stanju iz 1991. godine. Općina je bila osnovna upravna jedinica unutrašnjeg
8 ustrojstva Bosne. To je koncept koji potiče još iz 19. stoljeća, iz otomanskih
9 vremena. Svaka općina imala je jedan središnji grad, koji je obično imao i isto
10 ime kao i općina, a oko kojega je bilo poljoprivredno i šumsko zemljište, kao i
11 okolna sela.

12 Općina je imala značajne ovlasti u godinama socijalističkog režima od
13 1945. do 1991. Svaka je općina imala Skupštinu općine. Godine 1991. mnoge od
14 njih su bile prilično velike.

15 Ova karta, po mom mišljenja, pokazuje najbolji način da se u dvije
16 dimenzije pokaže kompliciranost nacionalne strukture Bosne, a opet uspijeva samo
17 djelomično. Ovdje se vidi svaka općine označena bojom koja predstavlja jednu
18 dominantnu grupu, a isto tako ovisno o tome da li je to apsolutna ili relativna
19 većina, a pripadnici drugih nacionalnih grupa su onda pokazani unutar svake
20 općine u obliku histograma.

21 Kao što vidite, ima nekih područja u Bosni, možda nekih osam, deset ili
22 dvanaest općina koje su imale veliku, gotovo nadmoćnu nacionalnu ravnotežu jedne
23 grupe nad drugom.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Prije nego što odete dalje, dajte nam par primjera.

2 O: Pa, ako gledate zeleno u gornjem lijevom uglu, tu su dvije općine...
3 Ne mogu to sad ovdje dobro pročitati. Te dvije općine su bile nastanjene gotovo
4 isključivo bosanskim muslimanima: Velika Kladuša, i Bihać, i Cazin.

5 Isto vrijedi i za neke plave općine u donjem lijevom dijelu karte. Pa,
6 plave... plava je boja ovdje boja kojom su označeni Hrvati, a vidimo i crvena
7 područja, također duž granice, koja su bila nastavljena gotovo isključivo
8 Srbima. A najveći dio ostatka zemlje je mnogo više izmiješan. Nije bilo
9 neuobičajeno da u općini središnji grad ima drugačiji nacionalni sastav od
10 ruralnog dijela općine, od okolnih sela, tako da čak i ova karta na neki način,
11 zapravo, konsolidira i pojednostavljuje nacionalnu složenost Bosne i
12 Hercegovine.

13 I ako mi dopustite u par rečenica da, da tako kažem, predstavim narode
14 koji su upisani u ovu kartu, vidjet ćete, evo, sve ti grupe vuku porijeklo od
15 seobe Slavena koja se odigrala od četvrtog do sedmog stoljeća nove ere, i to iz
16 predjela sadašnje Poljske i Bjelorusije prema jugo-istočnoj Europi.

17 Oni su se na kraju isprofilirali u tri različite vjerske zajednice:

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Slaveni koji su preuzeli katoličku vjeru, postali su Hrvati; oni koji su
2 preuzeli pravoslavnu vjeru, Srbi; a treća se grupa preobrati na islam i oni su
3 postali bosanski muslimani. U 19. stoljeću intelektualci među Srbima i Hrvatima
4 artikulirali su i sekularni identitet povrh vjerskih osnova na kojima se do tada
5 temeljio njihov identitet, a tek 1960-ih godina su i bosanski muslimani
6 artikulirali svoj sekularni identitet, koji ih je onda učinio trećom nacionalnom
7 grupom uz Srbe i Hrvate, koji su svi priznati kao konstitutivni narodi prema
8 Ustavu iz 1974. I taj je Ustav bio na snazi kada je počeo sukob godine 1992.

9 PREVODILAC: Sudac nije uključio mikrofon.

10 SVEDOK: [simultani prevod] Mislio sam reći da, kad govorimo o sekularnom
11 identitetu, govorim o tome da je tad razvijena jedna ideologija da se radi o
12 nečem većem od tek vjere i vjerske zajednice, nego da te ljude povezuje jezik i
13 kultura, a onda možda i vjerske tradicije, kao, isto tako, i jedna zajednička
14 povijest. I to, dakle, sve čini jedan identitet koji je nešto više od pukog
15 pripadanja ovoj ili onoj vjeri.

16 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Hvala. I da razjasnite, da li je to
17 imalo nekog utjecaja i na jezik koji se govorio? Da li je ta nacionalna podjela
18 imala utjecaja na to?

19 SVEDOK: [simultani prevod] Da. Svaka je grupa nastojala kodificirati
20 svoj jezik i odvojiti ga iz cijele jedne džungle dijalekata i različitih načina
21 izražavanja unutar južno-slavenskih jezika. Svaka je grupa željela kodificirati
22 svoj jezik, koji su onda zvali srpski ili hrvatski, a na kraju, u slučaju
23 bosanskih muslimana, i bosanski.

24 GĐA KORNER: [simultani prevod]

25 P: Znači, s tim u vezi, onaj jezik koji se obično zove srpsko-hrvatski,
26 da li je to jezik koji...

27

28

29

30

1 O: Da. Svi se ti jezici međusobno mogu razumijeti. Razlikuju ih neke
2 manje razlike u vokabularu. I ranije, recimo 1980-ih, to se obično zvalo srpsko-
3 hrvatski jezik i smatralo se jednim jedinstvenim jezikom.

4 P: Dobro. Ako to sada gledamo, da li je moguće, po Vašem mišljenju, ako
5 pogledamo historijat, podijeliti Bosnu u nacionalno zasebne geografske zone?

6 O: Ne. Mnogi su to pokušali, ali nitko nije uspio. Nitko nije mogao
7 ocrtati područje koje bi se sastojalo samo od pripadnika jedne od tri grupa.

8 P: Vrlo kratko - nemamo mnogo vremena - da li su ove tri grupe bile
9 razdvojene kad je riječ o međusobnim odnosima, poput brakova.

10 O: U izvjesnoj mjeri, no, recimo, ako govorim o modernom periodu,
11 pogotovo drugoj polovici 20. stoljeća i pogotovo o urbanim područjima, bilo je
12 mnogo miješanih brakova. Oni ljudi koji su ulazili u miješane brakove, isto tako
13 i njihova djeca, obično su preuzimali neki identitet koji ponekad nije bio jedan
14 od te tri grupe. Najčešće bi se onda oni zvali Jugoslaveni, kada bi se tako
15 izjašnjavali u popisu. U svakom od zadnja dva popisa može se pronaći izvjestan
16 postotak ljudi koji su se identificirali kao Jugoslaveni, i to najčešće u
17 gradovima - više u nekim gradovima, manje u drugim gradovima. Ti Jugoslaveni
18 bilo su jedna dosta miješana kategorija. U njima su bili neki ljudi kao na
19 primjer oficiri u vojsci, koji su željeli svoj lojalitet izjaviti samo saveznoj
20 državi Jugoslaviji. Ali bilo je tu i dosta ljudi koji su odbacivali čisto

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 srpski, ili čisto hrvatski, ili čisto muslimanski identitet.

2 P: Želim da sada pređemo na sljedeći dokument, a to je tabela. To je
3 3384. Dakle, po spisku 65ter, ovaj dokument nosi broj 3384.

4 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Gospođo, ako ste završili sa ovim
5 dokazom, da li želite da se to uvede u spis?

6 GĐA KORNER: [simultani prevod] Mogu li reći da ću svaki put tražiti da
7 se svaki od tih dokumenata uvede u spis.

8 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Tražićete ili nećete tražiti?

9 GĐA KORNER: [simultani prevod] Svaki put želim da se uvede. A ako ne
10 kažem da ne želim da se uvede, onda se podrazumeva da želim da se uvede. U redu,
11 tražiću.

12 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Gospođo Korner, postoje dvije opcije:
13 ili da tražite uvođenje ovog dokument u spis kada završimo s njim i pređite na
14 sljedeći dokument ili skupite sva ta dokumenta za kraj svedočenja i onda tražite
15 da se svi ti dokumenti uvode.

16 GĐA KORNER: [simultani prevod] Mislim da je lakše zbog zapisnika i
17 kolega, kao što je već istaknuto, da se oni uvode jedan po jedan.

18 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Onda se ovaj dokument uvodi u spis.

19 GĐA KORNER: [simultani prevod] Koji će to broj biti?

20 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti P1.

21 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Dakle, P1 se sada uvodi u spis.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 GĐA KORNER: [simultani prevod]

2 P: Molim Vas sljedeći dokument. To je dokument koji nosi broj 3384 po
3 spisku 65ter, a to je tabela. Imamo je sada na ekranu. I mislim da se konkretno
4 bavi...

5 GĐA PREVODILAC: Gospođa Korner je isključila mikrofon.

6 SVEDOK: [simultani prevod] Da, na ovoj tabeli su podaci, grafički
7 prikazani, po opštinama i vidi se da u cijeloj Bosni i Hercegovini oko 70%
8 stanovništva se identifikovalo kao Hrvati u popisu iz 1991...

9 GĐA PREVODILAC: 17% - ispravka prevodioca.

10 SVEDOK: [simultani prevod] 44% kao Muslimani, a oko 31% kao Srbi.
11 Preostali 5,5% su se identifikovali kao Jugosloveni.

12 GĐA KORNER: [simultani prevod]

13 P: A onda ste pogledali, odnosno izvukli ste informacije za deset
14 opština od kojih se sastoji Sarajevo.

15 O: Da. Sarajevo je donekle izuzetak u odnosu na obrazac opština o kojem
16 sam ranije govorio jer Sarajevo se sastoji od deset opština, tako da imamo ovu
17 anomaliju u kojoj imamo grad koji se sastoji iz deset upravnih jedinica, a svaka
18 od njih se naziva opštinom. Ako pogledamo te opštine sve zajedno, ako ih zajedno
19 grupišemo, možemo vidjeti da je u Sarajevu bilo više Muslimana nego u ukupnom
20 stanovništvu Bosne. Isti je procenat Srba i bitno manje Hrvata, ali procenat
21 Jugoslovena je bio mnogo veći.

22 Ako bih mogao... Primijetio sam grešku kada je reč o procentu Muslimana.
23 U prevodu karte na B/H/S ne treba da piše 3,5% već 43,5%.

24 P: U redu. Pogledat ćemo kartu Sarajeva na kraju ovog prikaza pomoću
25 dijagrama. Vi onda govorite o tome da Sarajevo ima četiri opštine na periferiji.

26

27

28

29

30

1 Možete li nam navesti imena te četiri opštine?

2 O: Da. Te četiri opštine su Hadžići, Ilijaš, Vogošća i Trnovo. One su
3 dodate gradu Sarajevu 1977. Dakle, to su poslednje opštine koje su se pridružile
4 gradu. U njima je bio nešto drugačiji sastav stanovništva, nego u ostatku grada.
5 Kao što se ovdje vidi, nešto je veći procenat Srba, a manji Hrvata nego u
6 ostatku grada.

7 P: Da onda pogledamo sljedeći dokument.

8 GĐA KORNER: [simultani prevod] Časni Sude, molim da se ovaj dokument
9 uvede kao sljedeći dokaz u ovom predmetu.

10 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti dokaz P2.

11 GĐA KORNER: [simultani prevod]

12 P: Sledeći dokument nosi broj 3385 po spisku 65ter.

13 O: Ovo je loša fotografiji koja je na reprodukciji još gora, ali ona,
14 jednostavno, pokazuje karakter istočnog Sarajeva i mnogih drugih gradova u
15 Bosni, u kojoj su izgrađeni neboderi da bi se smjestilo stanovništvo u relativno
16 luksuznim stanovima, pa je veliki dio gradskog stanovništva u Bosni živio u
17 ovakvim građevinama. I naravno, pošto su se svi tu useljavali, nije bilo
18 nikakvih etničkih razlika među stanarima ovih nebodera. Želio sam da pokažem
19 ovom fotografijom kako je došlo do homogenizacije stanovništva kroz proces
20 urbanizacije koji se odvijao u Sarajevu i drugim gradovima u Bosni i naravno
21 širom svijeta.

22 P: Vi ste upotreбили riječ "luksuzni".

23 O: Pa, tako su građeni. Neki od njih nisu se pokazali tako luksuznim,
24
25
26
27
28
29
30

1 ali takva je bila namjera.

2 GĐA KORNER: [simultani prevod] Časni Sude, molim da se ovaj dokument
3 uvede u spis.

4 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti P3.

5 GĐA KORNER: [simultani prevod]

6 P: A sada ćemo pogledati dokument koji po spisku 65ter nosi broj 3386.

7 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Gospođo Korner, pokrenuto je pitane o
8 tome da li ovi dokazi, P1, P2 i P3, su uključeni na Vaš spisak po pravilu 65ter.

9 GĐA KORNER: [simultani prevod] Oni su dio izvještaja. Oni su pridodati
10 izvještaju. To je ono što sam objasnila. Ne znam zašto je došlo do te greške da
11 nisu poslati zajedno sa izvještajem.

12 Ja nemam ništa protiv da se oni uvedu i kao dio izvještaja, ali...

13 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Prihvata se ovako kako jeste.

14 GĐA KORNER: [simultani prevod] Hvala lijepa.

15 P: Izvinjavam se zbog ovog prekida, doktore Donia. Možemo li sada
16 pogledati ovu tabelu koju ste napravili. To je dokument 3386. I možete li nam
17 reći o čemu je riječ.

18 O: Ova tabela pokazuje rezultate višepartijskih izbora iz novembra 1990.
19 Riječ je o broju delegatskim mjesta u Skupštini Bosne i Hercegovine i u
20 Skupštini grada Sarajeva.

21 Ono što se vidi iz ove tabele je da su rezultati izbora u više pogleda
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 bili kao rezultati popisa jer su se tri nacionalne stranke svuda pojavile kao
2 dominantne stranke: SDA, Stranka demokratske akcije za Muslimane; SDS, Srpska
3 demokratska stranka za Srbe; i HDZ, Hrvatska demokratska zajednica za Hrvate.

4 Kada je riječ o SDA i SDS-u, procenat delegatskih mjesta koje su oni
5 dobili i u Skupštini Bosne i Hercegovine i u Skupštini grada Sarajeva je nešto
6 ispod njihove zastupljenosti u popisu, dakle zastupljenosti u stanovništvu u
7 cjelini, a u slučaju Hrvata je isti. Prema tome, nije u tom smislu potpuno isti
8 kao popis jer neki glasači nisu glasali po etničkoj osnovi. Dakle, nisu glasali
9 za svoju nacionalnu stranku, već su glasali za, recimo, Socijaldemokratsku
10 stranku ili reformiste, koji su imali antinacionalistički program. Ali ponovo,
11 zastupljenost ovih grupa u Skupštini grada Sarajeva je bila dva puta veća nego u
12 Skupštini Bosne i Hercegovine, tako da se pokazalo u gradskom dijelu, dakle u
13 urbanom Sarajevu sve više udaljili glasači od svojih nacionalnih identiteta.

14 P: Kao što vidimo ovdje, pojavljuje se i Savez komunista na izborima
15 1990.

16 O: Pa, to je bila Socijaldemokratska stranka i ona je, ustvari, nazvana
17 Savezom komunista socijaldemokrata Bosne i Hercegovine, ali ja sam zadržao takvo
18 ime na karti.

19 P: U redu. Nastavit ćemo da se bavimo tom temom međupartijske podjele,
20 ali prije nego što se udaljimo od teme Sarajeva... Ustvari, prvo molim...

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 GĐA KORNER: [simultani prevod] A to ćemo vidjeti na posebnoj karti, ali
2 prvo molim da se ovaj tabela uvede u spis.

3 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti dokaz P4.

4 GĐA KORNER: [simultani prevod] Časni Sude, pokazat ćemo Vam to u sistemu
5 *Sanction* jer bismo želeli da vidite adekvatnu kartu Sarajeva.

6 O: Doktor Donia, možete li nam prvo pokazati...

7 [Tužilaštvo se savetuje]

8 GĐA KORNER: [simultani prevod] Da, u sistemu elektronske sudnice.

9 P: Dakle, može se crtati po njoj.

10 Možemo da vidimo... Ne želim da potrošimo mnogo vremena na tome. Mislim
11 da Vijeće može da vidi desno Pale. Bavimo se sada opštinama koje su dio
12 Sarajeva: dakle, desno Pale; zatim tu je Ilijaš, koji je iznad i Vogošća.

13 Doktore Donia, imam samo jedno pitanje. Možemo da uočimo koji su to
14 glavni putevi prolazili kroz grad, međutim da li su to neki strateški važni
15 putevi, koji će doći do izražaja kada izbije sukob?

16 O: Da. Grad Sarajevo se nalazi u istočno-zapadnoj dolini, i ulazak i
17 izlazak je, ustvari, ograničen na istok - dakle, desno na karti. Prema tome, sva
18 saobraćaj je prolazio kroz jedan uski tunel u pravcu Pala. Na zapadnoj strani -
19 dakle, lijevoj strani karte - bila su tri glavna strateška prijelaza. Jedan je

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 išao kroz Vogošću - vidimo to. Ide prema sjeveru. Drugi je išao na zapad kroz
2 Blažuj i Hadžiće, i zatim dolje prema Mostaru i jadranskoj obali. I treći, koji,
3 ustvari, nije dobro povezan sa samim gradom Sarajevom, vodio je na jug. Najveći
4 dio saobraćaja koji je ulazio i izlazio iz Sarajeva je bio, ustvari, kroz ta tri
5 prolaza na istok, zapad i sjever. I svaki taj saobraćaj je morao proći kroz
6 centar grada, kroz jednu od opština Sarajeva.

7 GĐA KORNER: [simultani prevod] Ukoliko Vijeće ne želi da se bilo šta
8 drugo označi na ovoj karti, možemo ići dalje, ali molim da se i ova karta uvede
9 u spis.

10 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Molim zastupnika Tužiteljstva da nam
11 kaže broj dokument po spisku 65ter.

12 GĐA KORNER: [simultani prevod] To je 3412.

13 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Onda će to biti dokaz P5.

14 GĐA KORNER: [simultani prevod] U redu.

15 P: Doktore Donia, želela bih da se na trenutak pozabavimo... Nakon što
16 smo vidjeli na koji način su se izbori uklopili u raspored stanovništva po
17 nacionalnoj osnovi, da sada pogledamo jedan dijagram. On nije naveden kao
18 dokazni predlog. On je samo pridodat našem predpretnom podnesku i označen
19 brojem 61. Riječ je o sastavu Predsjedništva i Vlade između januara 1991. i
20 marta 1992. godine.

21 P: Na koji način se to uklapa u odnose između tri stranke?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Izbori 1990. rezultirali su pobjedom tri nacionalne stranke: SDS za
2 Srbe, SDA za Muslimane i HDZ za Hrvate.

3 U pregovorima prije sazivanja izbora, Skupština Bosne i Hercegovine iz
4 socijalističkog doba odredila je da u Predsjedništvu svaka od te tri grupe ima
5 po dva mjesta, dvije funkcije. Dakle, dvije su odvojene za Srbe, dvije za Hrvate
6 i dvije za bosanske muslimane. Pored toga, sedam je odvojeno za kategoriju
7 Jugoslovena. Zbog izborne aritmetike rezultati su doveli do toga da su sada tri
8 bosanska muslimana kao najbrojnija grupa uspjeli da trijumfuju i u kategoriji
9 Jugoslovena, tako da je sedmočlano predsjedništvo izabralo predsjednika
10 Predsjedništva glasanjem svih članova Predsjedništva.

11 Međutim, u periodu kampanje tri nacionalne stranke su bili bliski
12 saveznici. Oni su se bojali da će ih pobijediti socijalni demokrati i reformisti
13 i zbog toga su se nagodili da ona stranka koja dobije najviše glasova će
14 neformalno odrediti ko će biti predsjednik Predsjedništva. Sljedeća stranka,
15 koja će se pokazati da je SDS za Srbe, odredit će ko će biti predsjednik
16 Skupštine Bosne i Hercegovine, i to je bio Momčilo Krajišnik, a HDZ će odrediti
17 ko će biti predsjednik Vlade, a to je funkcija koja je poznata i pod nazivom
18 "premijer".

19 P: Dakle ako... Vidjeli smo Predsjedništvo. Ako sada podignemo ovaj
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 dijagram ili ga spustimo, šta vidimo ovdje? Kako se to uklapa?

2 O: Pa, i zamjenici premijera su imenovani tako da se održi ravnoteža
3 vlasti, odnosno strukture koja je bila na vrhu. I slično vrijedi i za različite
4 ministre koji su takođe izabrani prema formulama dogovorenim prije izbora u
5 nečemu što se naziva međupartijskim dogovorom.

6 P: Hvala. Možemo li sada preći na nešto drugačiju temu?

7 Da li su vođe stranaka u narednom periodu, između izbora 1990. i 1992.
8 godine, javno izrazile bilo kakav stav o budućnosti Bosne i Hercegovine?

9 O: Da.

10 P: Da počnemo sa Alijom Izetbegovićem.

11 O: Debata o ustavnoj budućnosti Bosne tokom kampanje je bila jedino
12 pitanje o kojem se nisu slagale tri nacionalne stranke u to vrijeme. Jedna od
13 tih stranaka, muslimanska stranka SDA, na čijem čelu je bio Ilija Izetbegović, a
14 on je imao prilično značajnu političku istoriju i prema tome je postao ličnost
15 koja je ujedinila bosanske muslimane, ali koja je podijelila drugi dio
16 stanovništva, nemuslimansko stanovništvo, a posebno Srbe. On je bio u zatvoru
17 dva puta, krajem 1940-ih godina i onda ponovo 1983., i on je bio politički
18 disident kojeg je progonio socijalistički režim. Krajem 1960-ih godina on je
19 napisao knjigu pod nazivom "Islamska deklaracija" i to je bio glavni povod za
20 kritike Alije Izetbegovića. I uglavnom su ga kritikovali Srbi i Hrvati, odnosno
21 srpski i hrvatski nacionalisti koji su željeli da njega identifikuju sa

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 projektom stvaranja islamske države u Bosni. Mislim da vrijedi pogledati
2 "Islamsku deklaraciju" Alije Izetbegovića na kratko.

3 P: Molim da se pozove dokument koji po spisku 65ter nosi broj 3888.

4 O: Islamska deklaracija je napisana 1960-ih godina, nakon izraelsko-
5 arapskog rata 1967. godine, u kojem je bila odlučujuća pobjeda Izraela. I to je
6 navelo muslimanski svijet globalno, i posebno značajne ličnosti u muslimanskom
7 svijetu, da tragaju za identitetom islamskog naroda. I tada je Izetbegović
8 napisao "Islamsku deklaraciju" kao doprinos toj debati. U toj knjizi se nigdje
9 ne pominje Bosna i Hercegovina, nigdje se ne pominje Sarajevo, nigdje se ne
10 pominje Jugoslavija. To je bio čist doprinos globalnoj raspravi o islamu.
11 Izetbegović poziva na islamsku obnovu, a pri tome odbija ono što je nazivao
12 ekstremnim putevima radikalnu sekularizaciju i takođe konzervativnu religioznost
13 mula, hodža i drugog sveštenstva u islamskoj religiji.

14 P: Možemo li pogledati stranicu 10 ovog dokument, a identifikacioni broj
15 je Y0161 /u engleskom transkriptu: "Y0164151"/...

16 O: U ovom pasusu Izetbegović kritikuje islamski *establishment* i posebno
17 teologe i kaže da okreću jedne protiv drugih pogrešne ljude u pogrešnom mjestu.

18 Muslimanski svijet je pokazivao znake buđenja i on je jednako kritičan u
19 odnosu na moderne sekulariste, ali isto tako i konzervativne sveštenike.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Da pogledamo još jedan pasus, stranica Y0164205.

2 O: Da. On je takođe bio kritičan u odnosu na nacionalizam u islamskom
3 svijetu. I na ovoj stranici na dnu posljednje rečenice, on piše...

4 P: Sačekajte! Još se nije pojavio taj dio teksta. Potrebno je dosta
5 vremena da se promijeni na ekranu.

6 O: Mislim da je to dvije stranice dalje u odnosu na ovo što sada
7 gledamo.

8 P: Da. Molim da idemo dalje, Y0205.

9 O: Centralni paragraf na ovoj stranici, poslednja rečenica: "Islamizam
10 je uvijek poticao iz samog srca muslimanskog naroda, dok se nacionalizam uvijek
11 bavio uvozom roba."

12 I to je jedino mjesto gdje se može smatrati da on moguće se poziva na
13 nešto što se tada dešavalo, jer to su bile 1960-e godine kada su bosanski
14 muslimani počeli da izvršavaju sekularni identitet, a on je očigledno bio na
15 suprotnoj strani tog pitanja. On nije bio u prilog tog nacionalnog identiteta,
16 odnosno nacionalizma za Muslimane.

17 I na sljedećoj stranici on nastavlja...

18 P: Sačekajte samo trenutak dok pozovemo taj dio. Riječ je o stranici
19 206.

20 O: Šesti red u prvom paragrafu: "Stvaranje Evropske ekonomske zajednice,
21 iako se to može činiti neprihvatljivim na prvi pogled, to je najkonstruktivniji

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 događaj u istoriji Evrope 20. stoljeća. Ova supranacionalna struktura je zaista
2 prva prava pobjeda evropskih naroda nad nacionalizmom."

3 I on ponovo jasno izražava svoje osjećanje prema nacionalizmu. Ova
4 knjiga sadrži neke izjave o tome šta Muslimani treba da rade, kako treba da
5 formiraju državu ili društvo u trenutku kada imaju većinu. I čini se da je on
6 oprezan u odnosu na istrčavanje Muslimana da stvaraju institucije koje bi bile
7 odvojene ili prije nego što dođe trenutak kada imaju većinu. Međutim ti citati
8 su postali centralna tema kritičara Izetbegovića, koji su tvrdili da je on želi
9 da stvori islamsku državu u Bosni.

10 P: Ima li još nekih delova za koje mislite da bi bili korisni da ih
11 pogledamo? Ne, verovatno. Ne?

12 To je znači pogled Alije Izetbegovića.

13 A šta je sa srpskom stranom. Da li...

14 GĐA KORNER: [simultani prevod] Izvinjavam se. Da li ovaj dokument može
15 da se usvoji?

16 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Gospođo Korner, u skladu sa
17 proceduralnim smernicama koje smo izdali, podsećam Vas da morate da nam tačno
18 kažete koje delove velikih dokumenata kao što su knjige želite da se uvedu u
19 spis. Da li govorimo sada u ovom slučaju o dve strane? Ako je tako, to nije
20 problem, ali da li ste to imali u vidu? Ne celu knjigu?

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 GĐA KORNER: [simultani prevod] Da. Za sada nam je dovoljno ove tri
2 strane.

3 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Možete li sekretaru još jednom
4 navesti koje su to strane?

5 GĐA KORNER: [simultani prevod] Broj po 65ter je 23388 /u engleskom
6 transkriptu: "3388"/, strane Y0164151, Y064205 i 206.

7 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti dokazni predmet P6.

8 GĐA KORNER: [simultani prevod]

9 P: Možemo li sad pogledati šta kažu neki mislioci na srpskoj strani.
10 Možete li nam nešto reći o jednom gospodinu koji se zove Jovan Rašković?

11 O: Da. U srpskom viđenju budućnosti Bosne podvlači se nacionalni faktor.
12 Srbi su postali jako kritički raspoloženi prema bosanskim muslimanima zbog toga
13 što nisu bili tako izraženi nacionalisti i zbog toga što su se zalagali za
14 građansku opciju. Istovremeno osuđivali su Muslimane što su oni fundamentalisti
15 i što žele da stvaraju islamsku državu.

16 Nekoliko njih je u svojim iskrenijim trenucima odbacilo mogućnost
17 fundamentalizma u Bosni kao nerealno. I sam Radovan Karadžić je to uradio u
18 njegovom prvom ili drugom intervjuu za štampu tokom svoje kampanje 1990. godine,
19 a isto tako je uradio i Jovan Rašković, koji je bio osnivač SDS-a, Srpske
20 demokratske nacionalne stranke u Hrvatskoj, koji je isto tako bio jedna važna
21 figura u osnivanju Srpske demokratske stranke u Bosni. Rašković je umro u julu
22 1992. godine, nekoliko meseci pošto je izgovorio te reči, ali po njegovom
23 mišljenju...

24 P: Sačekajte! Prikazat ćemo taj dokument.

25

26

27

28

29

30

1 GĐA KORNER: [simultani prevod] To je 65ter, 3390. Hvala. Dobro.
2 P: Ovo je, mislim, jedan intervju - je li tako? - s gospodinom
3 Raškovićem...
4 O: Da.
5 P: ... u nekom listu koji se zove *Borba*.
6 O: Na trećoj strani, a ERN broj je 03015931, hteo bih da citiram jedan
7 deo gde njega pitaju o Karadžiću, i on kaže: "Prvo, ja nikad nisam imao utisak
8 da je SDA, iako je to islamofilska stranka, neka opasnost za srpski narod u BiH.
9 Drugačije je sa hrvatskom vlašću i Srbima u Hrvatskoj, ali sad što je, tu je. Ta
10 situacija u Bosni i Hercegovini može..."
11 Preskočit ću, zapravo, tu rečenicu i idem dalje. Još jedna rečenica
12 glasi: "Politika zavere nije bila potrebna u Hrvatskoj zbog toga što ne može
13 biti drukčije. Takva politika nije potrebna ni u Bosni."
14 P: Znači, ovo je april 1992. godine?
15 O: Da, 22. april 1992.
16 P: Znači, čak i u ovoj fazi, gospodine Rašković ostaje pri svom
17 mišljenju da ne postoji nikakva zla namera prema Srbima od strane...
18 O: To je bilo njegovo mišljenje.
19 P: U redu.
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Znači, u vreme izbora Izetbegović je izrazio šta je želeo i šta je
2 smatrao dobrim za Bosnu. Pogledajte sada jedan dokument. To je 65ter, 3319 /u
3 engleskom transkriptu: "3391"/.

4 GĐA KORNER: [simultani prevod] Mogu li pre tog da zatražim da se ovaj
5 prethodni članak uvede u spis, molim Vas?

6 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Prihvaćen je.

7 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To je P7.

8 GĐA KORNER: [simultani prevod]

9 P: Ovo je ista jedna publikacija... Bolje da Vi izgovorite ovo.

10 O: Ovo je "Nedeljni glas", jedan nedeljnik koji pripada istoj kući kao i
11 dnevni list "Glas" u Bosni.

12 P: Da li je ovo jedan intervju... Izvinjavam se. Samo provjeravam... Da
13 li su ovo reči Izetbegovića?

14 O: Da, ovo je parafraza njegovog stava u ovom članku. Ovo, konkretno, je
15 napisao novinar i on verno odražava stavove SDA u to vreme o ustavnom pitanju o
16 budućnosti Bosne. Bio je spor na ideološkom, filozofskom nivou o budućnosti
17 Bosne, ali bila je takođe i debata o budućnosti Bosne u smislu političkih opcija

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 i ustavnih rešenja. I u drugom punom paragrafu na ovoj strani: "To je prava
2 stvar." Tu se izražava ovaj stav: "Bosna i Hercegovina želi savremenu državu.
3 Ona je za to da se prihvati konfederalni koncept," ili konfederacija, drugim
4 rečima, "kao što to predlažu Slovenija i Hrvatska i nije za čvrste federativne
5 veze koje predlaže Predsjedništvo Socijalističke Federativne Republike
6 Jugoslavije. Bosna i Hercegovina bi želela sredinu. Ona želi jednu formulu koja
7 bi mogla da pomiri ova dva predloga i zbog toga se zalaže za novi sporazum, za
8 novi ugovor o državnoj zajednici Jugoslavije."

9 Samim tim Izetbegović i bosanski muslimani stavljaju se u sredinu
10 tekućeg spora između predsednika šest republika. Sa jedne strane su Milošević i
11 Bulatović, koji predstavljaju Srbiju, odnosno Crnu Goru, i oni žele čvrstu
12 federativnu državu. Oni žele državu koja je u najmanju ruku isto onoliko jaka
13 koliko je ranije bila ili koliko je u tom trenutku bila i, ako je to moguće,
14 žele da je još više učvrste, dok Hrvatska i Slovenija, sa druge strane, sve više
15 se kreću prema nezavisnosti i one žele konfederaciju u kojoj bi suverenitet bio
16 u rukama pojedinih republika, isto koliko i u rukama savezne države.

17 I onda su dve republike se našle između dve vatre u tom sporu. To su
18 Bosna i Hercegovina i Makedonija.

19 P: Ako pogledamo - otprilike u isto vreme, u novembru 1990. - šta
20 Karadžić kaže na ovu temu...

21 GĐA KORNER: [simultani prevod] Ali pre toga da se ovo uvede u spis.
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Prihvaćeno je.
2 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Dokazni predmet P8.
3 GĐA KORNER: [simultani prevod] Onda molim da se prikaže dokument 3392.
4 P: Ovo je jedan članak u *Glasu*, je li tako?
5 O: Da. To je članak u banjalučkom dnevniku *Glas*, preuzet od
6 jugoslovenske novinske agencije koja se zvala Tanjug. Ona je bila izvor mnogih
7 članaka koji su se pojavljivali u novinama širom Jugoslavije. U ovom članku
8 Karadžić, koga parafrazira novinar, izražava stav Srba i kaže: "Srpski narod ne
9 može da prihvati nezavisnu Bosnu i Hercegovinu koja postoji sama za sebe ili u
10 konfederaciji sa drugim državama,"- znači, on ovim odbija konfederativnu opciju-
11 "ili bilo koji drugi oblik državne organizacije koji bi odvojio Bosnu i
12 Hercegovinu od srpskog naroda kao celine i pretvorio Srbe u nacionalnu manjinu."
13 I onda na kraju, na poslednjoj strani ovog dokument kaže: "Da Bosna i
14 Hercegovina postane deo konfederacije, to ne bi moglo da se ostvari bez
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 građanskog rata." To je on rekao mnogo puta. Ovo je izveštaj Tanjuga, koji, ja
2 mislim, može da se smatra vrlo pouzdanom i profesionalnom agencijom u to vreme.

3 GĐA KORNER: [simultani prevod] Molim da se ovo usvoji u spis.

4 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Prihvaćeno je.

5 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti dokument P9.

6 GĐA KORNER: [simultani prevod]

7 P: To je bilo 1990. godine. Kada uđemo u 1991. godinu, kako se ova
8 debata o federaciji i konfederaciji nastavila i kakvu su ulogu u tome imali
9 bosanski Srbi?

10 O: Stav bosanskih Srba bio je vrlo čvrst, nepromenjiv od izbora pa
11 nadalje. Za njih je to bilo pitanje o kome se ne pregovara. Dakle, ukoliko će
12 Bosna biti država u kojoj bosanski Srbi i dalje žele da žive, ona mora biti deo
13 federativne Jugoslavije.

14 P: Molim da se sad prikaže sledeći dokument. Broj 65ter je 1493. To je
15 četvrta sednica Skupštine bosanskih Srba 21. decembra 1991. godine. I htela bih,
16 konkretno, da vidim šta je tu rekao gospodin Buha.

17 O: U ovo vreme rasprava o budućnosti Bosne i njenom ustavnom statusu je
18 bila najoštrija kontroverza u javnosti. Profesor Buha, koji je kasnije postao
19 ministar spoljnih poslova Republike Srpske, izrazio je vrlo plastično ovu
20 razliku između gledišta bosanskih Srba i gledišta ostalih grupa, konkretno,

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Muslimana, ali i Hrvata.

2 P: Molim da sad pogledamo stranu 00939642.

3 O: Ne vidim...

4 P: Ako pogledate... Potražite gde piše "nacionalni identitet".

5 O: Aha, to je u sredini strane. To je treći pasus na strani gde piše:

6 "Sve to - nacionalni identitet, nacionalna jednakosti, nacija kao osnovna

7 jedinica pojedinačnog i kolektivnog života koja je ranije za njih bila sveta..."

8 G. ZEČEVIĆ: [simultani prevod] Izvinite, ali ta stranica na srpskom koja

9 je na ekranu nije odgovarajuća stranica. Zato naš klijent ne može da prati.

10 GĐA KORNER: [simultani prevod] Treba da bude 00898134. Optuženi će

11 verovatno čuti prevod u slušalicama. SA02-5071.

12 G. ZEČEVIĆ: [simultani prevod] Tačnosti radi, trebalo bi da se vidi i

13 original dokumenta.

14 SVEDOK: [simultani prevod] Na srpskom je ovo u sredini strane.

15 Piše: "Na ovo su naši partneri preko noći zaboravili, ono u što su se

16 zaklinjali, naime nacionalna osobenost i nacionalna ravnopravnost, naciju kao

17 fundament pojedinačnog i kolektivnog života, i latili se građanskog principa, pa

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 umesto nacionalnog, stali da zagovaraju civilno ili građansko društvo. Naravno,
2 ovaj princip bi bio svetogrđe na nivou Jugoslavije, ali je zauzvrat Bogom dano
3 rešenje za Bosnu i Hercegovinu."

4 To je jedna dosta učena diskusija o građanskom konceptu i nacionalnom
5 društvu koje se ovdje izražava, ali sa određenim naglaskom koji rezimira srpsko
6 gledište da Muslimani zagovaraju građansku državu u kojoj postoji jednakost za
7 sve građane, u očekivanju da će imati jednog dana - i to vrlo ubrzo - većinu i
8 da će onda preuzeti državu. To je suština srpskog pogleda na tu stvar.

9 P: On nastavlja i dalje govori o nacionalnom sastavu Bosne i
10 Hercegovine.

11 O: Tako je.

12 GĐA KORNER: [simultani prevod] Molim i da se ovo uvede u dokazni
13 materijal i volela bih da se sada uvede ceo dokument jer ćemo se kasnije
14 pozivati na druge njegove delove.

15 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Koliko dokument ima strana?

16 GĐA KORNER: [simultani prevod] To je jedno od zasedanja Skupštine. 50
17 strana.

18 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Slažemo se.

19 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti dokazni predmet P10.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 GĐA KORNER: [simultani prevod]

2 P: Možemo li sad još pre pauze da razmotrimo i pitanje regionalizacije?
3 Da li je to bilo predmet razmišljanja u SDS-u u to vreme?

4 O: Jeste. SDS je očekivao poteze u pravcu suvereniteta i nezavisnosti
5 Bosne i Hercegovine i pokušao je da to predupredi organizovanjem krajeva u Bosni
6 i Hercegovini gde je bilo većinsko ili znatno srpsko stanovništvo sa idejom da
7 se ujedine srpske većinske opštine i da se formiraju regionalna udruženja
8 opština da bi se odbacile neke funkcije i suverenitet bosanske države.

9 P: Mislim da ste o tome govorili u svom izveštaju i to ne moramo sada da
10 ponavljamo, ali Vi ste to naveli u svom izveštaju za predmet *Brđanin*. Želela bih
11 samo da pogledamo jedan govor Krajišnika u 1991. godini. To je 65ter, 1484. To
12 je druga sednica Skupštine bosanskih Srba, a treba nam strana 00930300 na
13 engleskom i SA01-2009 na B/H/S-u.

14 O: Da. U ovih par rečenica Krajišnik izražava cilj u kome će se stvarati
15 regionalna udruženja. Prvi cilj je, naravno, najvažniji: zajednica opština
16 Bosanske Krajine. I ako pogledamo prvi puni pasus, šesti red na strani, on kaže:
17 "Naš cilj je da se svi republički fondovi decentralizuju, da najveći deo prihoda
18 od građana i pravnih lica ostaje u opštinama, regijama i autonomnim oblastima, a
19 smo određena kotizacija da se uplaćuje Republici Bosni i Hercegovini.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Dužni smo osmisliti funkciju regije i autonomnih oblasti s ciljem da
2 sačuvamo jedinstvo srpskog naroda u Bosni i Hercegovini."

3 P: Znači, koristi se regionalizacija u koje političke svrhe?

4 O: Da Srbi postanu autonomni od Bosne i Hercegovine i da imaju lokalno
5 upravljanje na poreskim prihodima i drugim ključnim stvarima.

6 GĐA KORNER: [simultani prevod] Mislim da je sada blizu vremena za pauzu
7 i htela bih, naravno, da se uvede u spis kompletan dokument, ovaj transkript
8 druge sednice Skupštine.

9 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Ceo transkript?

10 GĐA KORNER: [simultani prevod] Da. Kasnije ćemo se pozivati na druge
11 pasuse.

12 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti P11.

13 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] I sada idemo na pauzu do 16.00 sata

14 SUDIJA DELVOIE: [simultani prevod] Možemo li da se vratimo na dokazni
15 predmet P9, na poslednju stranu. Mislim da tamo nešto ne valja.

16 GĐA KORNER: [simultani prevod] Je li to ovaj poslednji koji smo gledali.

17 SUDIJA DELVOIE: [simultani prevod] Ne. Sad smo na P11. Ja sam tražio P9.

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] To je bila ona parafraza Karadžićevog
2 mišljenja.

3 Poslednja strana.

4 GĐA KORNER: [simultani prevod] To je 3392.

5 SUDIJA DELVOIE: [simultani prevod] Tu treba da piše: "Ne može da se
6 ostvari bez građansko rata."?

7 SVEDOK: [simultani prevod] Tako je.

8 Tako je, časni Sude.

9 GĐA KORNER: [simultani prevod] Hvala Vam puno za ovo.

10 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

11 ... Početak pauze u 15.45h

12 ... Sednica nastavljena u 16.06h

13 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Izvolite sjesti.

14 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Jedna obavijest za strane i optužene.

15 Imao sam jedan razgovor s Optužbom tokom pauze u vezi s uvrštenjem nekih
16 dokumenata koje smo upravo uvrstili u spis. Problem na koji sam ja skrenu pažnju
17 gospođi Korner sastoji se u sljedećem. Izgleda da neki od dokumenata koje smo
18 sada uvrstili u spis nisu bili na popisu po 65ter. Ja bih želio ponoviti da je
19 pravilo za ubuduće da ukoliko se neki dokument želi uvrstiti u spis putem nekog
20 svjedoka, onda o tome prvo treba biti obaviještena Obrana unaprijed, a nakon
21 toga i Vijeće, jer inače se nećemo moći napravilan način upoznati sa tim
22 dokumentima prije svjedočenja svjedoka. To se odnosi također i na eksperte poput

23

24

25

26

27

28

29

30

1 doktora Donije.

2 Odluka koju je Vijeće donijelo jučer odnosila se, prije svega, na
3 dokumente koji su bili u tri poglavlja sarajevskog izvještaja, koja smo primili
4 u spis. Tom odlukom nisu bili obuhvaćeni prethodni izvještaji zato jer smo
5 mislili da su ti prethodni izvještaji već riješeni i da ste se Vi već unaprijed
6 odlučili koje ćete dokumente iz tih izvještaja željeti pokazati doktoru Doniji i
7 onda uvrstiti u spis.

8 Sada ćemo ostaviti stvari ovakvima kakve jesu jer se Obrana nije
9 usprotivila uvrštenju u spis i ovi dokumenti koji su sada u spisu ostat će u
10 spisu. Međutim ubuduće molim Optužbu, a i Obranu, kad na njih dođe red, da se
11 pobrinu da se druga strana i Vijeće na pravilan način obavijeste o dokumentima
12 koje želite da se uvrste u spis putem svjedoka.

13 GĐA KORNER: [simultani prevod] Vrlo brzo...

14 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Možda da ipak ostavimo...

15 GĐA KORNER: [simultani prevod] Dobro. Mogu se ja onda na to vratiti malo
16 kasnije.

17 G. PANTELIĆ: [simultani prevod] Ispričavam se. Samo jedna ispravka u
18 transkriptu. Kad je sudac Delvoie intervenirao, na strani 33, 20. redak, u
19 transkriptu je pisalo "građansko pravo" umjesto "građanski rat".

20 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Hvala, gospodine Pantelić.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. KRGOVIĆ: [simultani prevod] Časni Sude, jedna sugestija koja će možda
2 otkloniti ovakve pojave kakve su se desile malopre. Ja predlažem da se uvođenje
3 dokaza uradi nakon završetka svedočenja pojedinog svedoka da bi se izbegle
4 situacije da Odbrana ne može da proveri da li je neki dokument koji je pokazan
5 svedoku na 65ter listi ili nije, jer za to treba vremena; da se odluka donosi
6 nakon o... da li se neki dokaz uvrštava u spis donose nakon završetka svedočenja
7 određenog svedoka.

8 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Hvala, gospodine Krgović.

9 GĐA KORNER: [simultani prevod] Mogu li ja nastaviti sa svjedokom, pa da
10 o tome govorimo kasnije? Mislim da ovo nije od pomoći. Ono što sam ja htjela
11 reći, da su svi ti dokumenti koje sam spomenula i koji su imali broj po 65ter na
12 zahtjevu koji je podnesen - ne znam sad tačno kojeg datuma... 14. septembra,
13 mislim - i mi smo shvatili da će Vaša odluka izuzeti neke dokumente, a to onda
14 znači da će svi drugi dokumenti biti uvršteni u spis.

15 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] U redu. Bavit' ćemo se time kad
16 završimo s gospodinom Donijom.

17 Idemo sada dalje.

18 GĐA KORNER: [simultani prevod]

19 P: Ispričavam se, doktore Donia. Bojim se da ponekad na suđenju, eto,
20 takve stvari iskrsnu. Pogledajte, molim Vas, još jedan dokument u vezi sa
21 regionalizacijom. Molim sada 3395 po 65ter - još jedan članak iz *Glasa*. Naslov

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 članka je "*Ishitrena regionalizacija*". Molim sada na drugu stranu prijevoda,
2 L0099855.

3 To je, ako se ne varam, intervju ili možda sažetak onoga što je rekao
4 gospodin Dodik?

5 O: Da.

6 P: Mislim da još nismo objasnili tko je Dodik.

7 G. KRGOVIĆ: Časni Sude, prigovaram na način pitanja. Ovde se radi o
8 novinskom članku. Znači ovo je dokaz iz treće ruke. U članku je pomenuto ime
9 Dodik, ali to ne znači da je u ovom članku verno preneto ono što je Dodik rekao.
10 Ovo je svedočenje iz treće ruke. Mi znamo, i tužilac je to naglasio u uvodnoj
11 reči, kakva je bila uloga medije. Prema tome kakvu vrednost dokaznu imaju
12 novinski članci koji se ovde pokazuju? Ovaj svedok nije stručnjak za medije -
13 makar ga takvim Tužilaštvo nije predstavilo.

14 Tako ja prigovaram na celu liniju ovakvog načina ispitivanja i
15 pokazivanje ovih dokaza - novinskih članaka. Druga je stvar sa dokazima, sa
16 izjavama, sa zapisnicima. Kakvu dokaznu vrednost za ovaj Sud ima zaključak koji
17 donosi profesor Donia na bazi čitanja novinskih članaka za koje ne znam da li su
18 pouzdano i jasno preneli ono što je sagovornik rekao.

19 [Sudije većaju]

20 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Gospodine Zečević?

21 G. ZEČEVIĆ: [simultani prevod] Časni Sude, u svjetlu Vaše odluke na
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 početku ove sjednice, ovaj dokument 3395 nije na popisu 65ter.

2 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Hvala što ste nas obavijestili o
3 tome, gospodine Zečević.

4 Kad je riječ o prigovoru gospodina Krgovića, mi Vaš prigovor odbacujemo
5 zato jer: prvo, dokazi iz druge ili treće ruke jesu prihvatljivi pred ovim
6 sudom, i drugo - što je važnije - dokaz koji sada ulazi u spis nije članak u
7 kojem se kaže što je možda rekao gospodin Dodik, nego ono što doktor Donia ima
8 za reći u vezi sa tim člankom. Time ćemo se, dakle, mi baviti kad budemo na
9 kraju analizirali dokaze. Dakle, mi ćemo pridati težinu mišljenju doktor Donije
10 o takvom stajalištu, a ne samom novinskom članku.

11 GĐA KORNER: [simultani prevod]

12 P: Doktor Donia, prije nego što su Vas prekinuli, objašnjavali ste
13 Sudskom vijeću tko je Milorad Dodik.

14 O: Da.

15 G. ZEČEVIĆ: [simultani prevod] Ispričavam se. Ja sam spomenuo činjenicu
16 da ovaj dokument nije na popisu po 65ter. Mislim da bi Vijeće trebalo o tome
17 donijeti odluku.

18 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Oprostite, gospodine Zečević, ja sam
19 mislio da sam jasno rekao, kad sam malo prije govorio, da izgleda da postoji
20 izvjesan stupanj nejasnosti u vezi s time o kojim je dokumentima podnesena
21 prethodna obavijest u posljednjim podnescima Optužbe, a o kojim ne. Time ćemo se
22 onda baviti nakon svjedočenja doktora Donije kako ne bismo sada trošili vrijeme
23 na diskusiju o administrativnim pitanjima. Hajde da se time bavio kad doktor

24

25

26

27

28

29

30

1 Donia ode.

2 G. ZEČEVIĆ: [simultani prevod] Uz svo dužno poštovanje, ja smatram da bi
3 ovo prvo trebalo riješiti sada sa ovim dokumentima koji nisu na popisu 65ter
4 prije nego što svjedok počne nešto govoriti o tim dokumentima.

5 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Ja se slažem da je to načelo, ali kao
6 što sam Vam već rekao, Optužba smatraju da oni o tome jesu podnijeli dovoljnu
7 obavijest. Izgleda ja je došlo do nesporazuma u vezi sa sadržajem naše
8 jučerašnje odluke.

9 Pa u svijetlu te nesigurnosti, najbolje da sad dalje radimo, a to ćemo
10 onda kasnije riješiti. Da li je to u redu, gospodine Zečeviću?

11 G. ZEČEVIĆ: [simultani prevod] Pa, časni Sude, ja moram prihvatiti
12 odluku koju donese Sudsko vijeće. Nemam drugog izbora. Nadam se da ćemo to
13 riješiti kasnije.

14 GĐA KORNER: [simultani prevod] Ako referent gospodina Zečevića sada
15 pogleda i pokaže naš podnesak, vidjet ćete da su svi ti brojevi u njemu.

16 P: Ispričavam se. Možete li konačno reći Sudu tko je to gospodin Dodik?

17 O: On je sada već više godina na položaju predsjednika Republike Srpske.
18 Godine 1991. bio je izabran kao reformist.

19 GĐA KORNER: [simultani prevod] Ja stvarno sada moram prigovoriti na ovo.
20 Ovo je treći puta da se doktor Donia prekida. Osim ukoliko ovo nije nevjerovatno

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 važno, željela bih predložiti da gospodin Pantelić pričeka.

2 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Pa, da čujemo što hoće reći.

3 G. PANTELIĆ: [simultani prevod] Da pomognem doktor Doniji: gospodin
4 Dodik nije predsjednik Republike Srpske, nego predsjednik Vlade Republike
5 Srpske. Hvala.

6 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Hvala, gospodine Pantelić. Mogu li ja
7 predložiti da se ovakva pitanja pokreću tokom unakrsnog ispitivanja kako bismo
8 izbjegli prečesta prekidanja. Hvala.

9 GĐA KORNER: [simultani prevod]

10 P: Da.

11 O: U svakom slučaju, hvala Vam na ispravci. Da, on je zaista premijer,
12 predsjednik Vlade Republike Srpske. A godine 1990. izabran je u Skupštinu Bosne
13 i Hercegovine iz općine Laktaši i to na listi reformista. On je ,dakle, bio
14 Srbin u stranci koja nije imala nacionalna obilježja. Bila je to jedna
15 anacionalna stranka.

16 Kada je nekoliko općinskih skupština u području sjevero-zapadne Bosne
17 najavilo da će se pridružiti Zajednici općina Bosanske Krajine, došlo je do
18 kontroverze među svim stranačkim vođama u tom području. Rukovodstvo SDS-a je taj
19 prijedlog za stvaranje zajednice općina prezentiralo kao nešto što jednostavno
20 se nastavlja na praksu iz doba socijalizma, u kojima se općine udružuju za neke
21 sasvim ograničene funkcije, npr. vodoprivredu, obrazovanje ili neki konkretni
22 projekt na općinskom nivou. Međutim, drugi se stranački vođe s time nisu
23 složili. Nisu to shvatili kao jedan apolitički ili anacionalni projekt. Dodik je
24 bio jedan od onih koji je u to vrijeme javno istupao u tom smislu i rekao je:

25

26

27

28

29

30

1 "To znači da mi kao stranke," političke stranke, "se svime time ne bavimo. Ja
2 smatram da je to politički vrlo nepismeno da su općinske skupštine o tome
3 glasale bez obzira na činjenicu da niti jedan od poslanika nije dobio nikakve
4 materijale, da su obrazloženja dijeljena usmeno i da se direktno na licu mjesta
5 glasalo za ovako veoma važne odluke. Stoga je naš stav da se obavezno mora
6 podržati inicijativa republičkih vlasti Bosne i Hercegovine te da se ovom
7 problemu pristupi ozbiljnije i studioznije, uz obavezno provođenje javne
8 rasprave, pogotovo što je inicijativa potekla samo od jedne stranke, SDS-a."

9 P: Časni Sude, molim da se taj dokument primi u spis.

10 GĐA KORNER: [simultani prevod] Ne znam kako ćete to sada riješiti.

11 [Sudije većaju]

12 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Prima se u spis.

13 G. KRGVIĆ: [simultani prevod] Za potrebe zapisnika, mi prigovaramo na
14 tako nešto.

15 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti P12.

16 GĐA KORNER: [simultani prevod]

17 P: A sada, doktore Donia, želim prijeći na ono što se dogodilo na
18 sastanku bosanske Skupštine u oktobru 1991., 14. oktobra. Što je, po Vašem

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 mišljenju, bio ishod sastanaka toga dana? Prvo 2296 po 65ter.

2 O: 14. i 15. oktobar 1991. su presudni dani u kojima se mnogo toga
3 dogodilo. Tada je došlo do sudara političkih filozofija i ustavnih stavova, i to
4 u kontekstu osme sjednice Skupštine Bosne i Hercegovine. Ta je višednevna počela
5 prethodnoga tjedna. Na njoj je trebalo raspraviti ustavnu budućnost Bosne i
6 Hercegovine. SDA i HDZ su zajedno stigli na tu sjednicu sa dva prijedloga.
7 Jedan, poznat kao "Deklaracija o suverenitetu", kojom se Bosni i Hercegovini
8 pripisuje suverenitet, odnosno, konkretnije, citira jedan postojeći ustavni
9 amandman u kojem se kaže da je Bosna i Hercegovina suverena. A drugi je
10 prijedlog bila platforma upućena Predsjedništvu, kojom bi se oni trebali
11 koristiti prilikom njihovih pregovora koji su se tada vodili sa Europskom
12 zajednicom.

13 Prema tome toga dana desile su se tri važne stvari. Prvo, došlo je do
14 veoma žučne rasprave i Radovan Karadžić je tada izgovorio neke riječi koje je
15 ranije izricao samo u privatnim telefonskim razgovorima, a kojima je zaprijetio
16 budućem postojanju bosanskih muslimana.

17 P: Zadržimo se ovdje. Jučer je Raspravno vijeće vidjelo video snimku tog
18 razgovora, ali hajde da pogledamo treću stranu na engleskom i na B/H/S-u kako
19 bismo to bolje vidjeli.

20 O: Da, evo, to je negdje otprilike pri dnu strane, pri sredini strane,
21 tamo gdje stoji: "Mi ćemo vas spriječiti da se bavite ustavnim nasiljem jer ćete

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 nakon ustavnog nasilja koristiti se i drugim nasiljem."

2 PREVODILAC: Napomena prevodioca: nemamo original pri ruci. Ovo je
3 prijevod sa engleskoga.

4 SVEDOK: [simultani prevod] "Trebate znati da će u Bosni i Hercegovini
5 biti hiljadu puta groznije nego u paklu i neće biti načina da se to zaustavi."

6 Usput rečeno, vidim jednu grešku na engleskom ovdje. I onda zadnja: "Ovo
7 što radite nije dobro. Vi želite da Bosna i Hercegovina krene time putem i da
8 pođe istim putem pakla i patnje kojima se prošli Slovenija i Hrvatska."

9 P: Časni Sude, dobro, to ste već vidjeli jučer.

10 GĐA KORNER: [simultani prevod] Molim da se zapisnik bosanske Skupštine
11 od 14. oktobra primi u spis.

12 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Prima se u spis. Mogu li predložiti,
13 imajući na umu prigovore koje je iznio branilac Krgović, da P8, P9 i P12
14 označimo za identifikaciju.

15 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Da, časni Sude. 2296 će biti P13, a P8,
16 P9 i P12 bit će samo označeni za identifikaciju.

17 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Hvala.

18 GĐA KORNER: [simultani prevod] Mogu li Vam samo reći da je ovo bilo već
19 dugo vremena na našem popisu po 65ter?

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Ali to je primljeno u spis.
2 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Da. To je P13.
3 G. ZEČEVIĆ: [simultani prevod] Oprostite. Moram skrenuti pažnju
4 Raspravnog vijeća na to da srpska verzija dokumenta ne odgovara engleskoj
5 verziji, pa da izbjegnemo probleme u budućnosti, bilo bi dobro da se to sredi,
6 jer srpski tekst prestaje negdje pri polovici.
7 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Da.
8 Budite, molim Vas, pažljivi i pobrinite se da kad se prelazi sa stranice
9 na stranicu da i optuženi to mogu vidjeti.
10 GĐA KORNER: [simultani prevod] Ispričavam se gospodinu Zečeviću. Slažem
11 se da to nije bilo dobro, da je to bila poteškoća.
12 P: Dobro. Dakle, to je bila Skupština. Da li je te večeri održan i
13 stranački sastanak?
14 O: Da. Ako mi dopustite da samo opišem kontekst tog sastanka izvršnog
15 odbora stranke.
16 Nakon govora doktora Karadžića, predsjednik Skupštine, zastupnik SDS-a
17 gospodin Krajišnik prekinuo je sjednicu. I dok su mnogi Srbi još bili u hodniku,
18 potpredsjednik Skupštine je ponovo sazvao sjednicu. I ta ponovno sazvana
19 sjednica je bila sjednica kojoj su prisustvovali samo pripadnici HDZ-a i SDA,
20 dakle muslimanske i hrvatske stranke. I oni su na toj ponovo sazvanoj sjednici
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 izglasali dva dokumenta koja sam spomenuo: memorandum o suverenitetu i platformu
2 za Predsjedništvo. To je onda navelo članove SDS, Karadžića i druge, da ustvrde
3 da je to bilo ilegalno i neustavno. Oni su se odmah sastali - to je već bilo
4 nekih tri ili četiri sata ujutro - i za tu večer sazvali su sjednicu Odbora
5 stranke. U Odboru stranke bili su ne samo svakodnevno rukovodstvo stranke, nego
6 i više profesora, intelektualaca, onih koji nisu sudjelovali u svakodnevnom redu
7 stranke, ali su često funkcionirali u svojstvu savjetnika. I na tom sastanku
8 Odbora stranke govorilo se o tome koje korake treba ubuduće poduzeti u svjetlu
9 odluke Skupštine bosanskih Srba.

10 P: Molim Vas dokument 3398 po spisku 65ter i nadam se da je verzija
11 na... stranica 2 u verziji na B/H/S-u.

12 G. HICKS: [simultani prevod] Izvinjavam se što Vas prekidam.

13 Možemo li zamoliti Sekretarijat da nam povećaju dijelove na B/H/S-u, kao
14 što to rade za verziju na engleskom jer je teško čitati dokaze.

15 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Hvala lijepo.

16 GĐA KORNER: [simultani prevod]

17 P: Doktore Donia, vidimo da je to riječ o 5. oktobru i tu je nešto rekao
18 gospodin Todor Dutina.

19 Možete li reći Pretresnom veću ko je on bio?

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Pa, ja samo mogu da ga identifikujem kao člana stranke SDS. Ovo je
2 bila jedna opširna rasprava, a mi imamo samo zapisnik, a ne i transkript sa te
3 rasprave, tako da je ovdje ustvari ponovio glavne tačke, a nije riječ o
4 transkriptu, i njega citiraju da je, kao i neki drugi članovi Saveta, rekao:
5 "Večeras moramo raščistiti sa iluzijom da se može naći oblik zajedničkog života
6 sa Muslimanima i Hrvatima."

7 Tako da je bilo još nekih ljudi koji su izrazili ideju da se Muslimanima
8 i Hrvatima, dakle, SDA i HDZ-u, treba dati posljednja šansa da promijene svoju
9 odluku koju su donijeli ranije.

10 P: Hvala.

11 GĐA KORNER: [simultani prevod] Molim da se ovaj dokument obilježi u
12 svrhu identifikacije.

13 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Kako želite.

14 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti P14 obilježen u svrhu
15 identifikacije.

16 GĐA KORNER: [simultani prevod]

17 P: I na kraju, možemo li pogledati posljednji sastanak savjeta, a to je
18 dokument 3398, ustvari, sastanak Odbora stranke.

19 Riječ je o oktobru. Ustvari, prije nego što idemo dalje, možete li nam
20 reći da li je u to vreme održan još neki sastanak?

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Pa, još jedna izjava na tom sastanku Odbora stranke je vrijedna
2 čitanja.

3 Gospodin Miškin, na trećoj stranici ovog dokumenta - ovde je pogrešno
4 napisano "Niškin" - predlaže korake koje treba da preduzme SDS. Mogu li Vam ja
5 dati ERN broj? To je 03044273 i riječ je o trećoj stranici ovog dokumenta u
6 verziji na engleskom. A ne znam koja je stranica u verziji na B/H/S-u.

7 P: To je SA02-3847.

8 O: Ne vidim.

9 Vidim verziju na engleskom.

10 P: Da, na engleskom je tu. Još nije na B/H/S-u.

11 Da, ovde je.

12 O: Gospodin Miškin je naveo četiri tačke: prvo, regionalizaciju
13 nastaviti intenzivnije.

14 Ako mogu da primijetim da u to vrijeme je već proglašeno nekoliko
15 regija: regija u sjevero-zapadnoj Bosni; Bosanska Krajina je promijenila ime u
16 Autonomnu Regiju Krajina i poznatu pod skraćenicom ARK; zatim druga značajna
17 regija je bila Srpsko regionalno udruženje u području Sarajeva i oni su uzeli
18 ime planine i dio iz seoske tradicije, legende i nazvali su to SAO Romanija.

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Tako da je taj proces regionalizacije u to vrijeme kada on govori već
2 intenzivira. Njegovi ostali prijedlozi su takođe značajni. On kaže: "Pozvati
3 grupu stručnjaka za ustavno pravo koji će postojeće ustavno stanje izanalizirati
4 i dati svoje prijedloge.

5 3. Inspirisati na odbranu legitimiteta.

6 4. Formirati odma paralelne organe vlasti da su spremni.

7 5. Vojno se organizovati, naročito u gradovima, i u tom smislu izdati
8 uputstva u opštinskim odborima i mjesnim odborima."

9 Zatim ,takođe. on primećuje: "Neorganizovani smo u medijskom ratu." I
10 kaže: "Isticao bih plebiscit," dakle, narodno glasanje, "ali s njim ne treba
11 žuriti jer regionalizacija ima prioritet."

12 P: Hvala lijepo. To nas sada vodi do sljedećeg dokumenta upravo te
13 riječi. Samo da sada ispunimo tu prazninu. Između oktobra i 19. decembra, da li
14 je, ustvari, i održan prebiscit?

15 O: Da.

16 Mnogi od ovih prijedloga su ili ostvareni, ili su bili na putu da se
17 ostvare u tome vremenskom periodu. 24. oktobra srpski delegati u Skupštini Bosne
18 i Hercegovine formirali su svoju odvojenu Srpsku skupštinu, koju su zvali
19 Skupštinom srpskog naroda Bosne i Hercegovine. Prvi čin toga tijela bio je da se

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 sazove plebiscit i da se glasači pitaju da li žele da ostanu u Jugoslaviji.
2 Nakon toga Skupština bosanskih Srba se pripremala za proglašenje Republike
3 Srpskog Naroda i oni su to i proglasili 9. januara. Nakon toga su usvojili i
4 proglasiti Ustav u februaru, martu, a onda na kraju u aprilu su proglasili
5 nezavisnost države, nakon što su već počela neprijateljstva. Mislim da su to
6 uradili 7. aprila.

7 Dakle, to je serija onog što bih ja nazvao javnim pozorištem. To su bili
8 događaji koji su bili prenošeni na televiziji, koji su privlačili veliku pažnju
9 u bosanskoj štampi i u međunarodnoj štampi, kako se rukovodstvo bosanskih Srba
10 kretalo ka tome da formira te odvojene institucije i da se odcijepi od Republike
11 Bosne i Hercegovine.

12 P: Hvala. Možemo li sada pogledati varijante A i B? To je dokument 27 po
13 spisku 65ter. Molim Vas stranicu 4 verzije na engleskom i stranicu 4 verzije na
14 B/H/S-u.

15 Na koji način se ovaj dokument uklapa u opšti razvoj stvari u to
16 vrijeme?

17 O: Pa, uklapa se u proces planiranja SDS-a kao nastavak napora da se
18 pobijedi u političkoj borbi za kontrolu nad pojedinačnim opštinama. Međutim to
19 se razlikuje od događaja koje sam upravo opisao, i to u tom smislu da je on
20 dijeljen sa napomenom da je povjerljiv dokument, nije se vodila javna rasprava o
21 ovom dokumentu i on je ostao u okvirima SDS-a sve dok negdje u martu 1992.

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 godine sarajevski sedmični list nije objavio ovaj dokument.

2 Dakle, ovo je bio lokalni i tajni dio planova koje je kasnije SDS
3 provodio.

4 P: Vijeće je juče pogledalo ovaj dokument u detalje, pa molim da sada
5 pogledate četvrtu stranicu. /.../ Možemo li se vratiti - pošto je ovo drugi
6 stepen - možemo se vratiti unazad jednu stranicu da pogledamo prvi stepen i
7 tačku broj 5.

8 Samo trenutak, doktore Donia, dok se ne pojavi prava stanica na ekranu.
9 Da.

10 Tačka broj 5, prvi stepen, varijanta B. "Izvršiti pripremne radnje za
11 formiranje opštinskih državnih organa," itd.

12 Koji je značaj ove tačke?

13 O: Pa, ovaj dokument, ove integrirajuće instrukcije su usmerene da se
14 lokalni odbori upute da koordiniraju i u nekim slučajevima integrišu rad lokalne
15 policije ne opštinskom nivou sa svojim vlastitim aktivnostima i sa aktivnostima
16 JNA.

17 Tako da u ovoj tački 5, druga rečenica, kaže se: "Lokalni komitet se
18 upućuje da se pripreme za preuzimanje štabova, i objekata, i opreme centara
19 službi bezbjednosti i integraciju novoformiranih organa unutrašnjih poslova u
20 centru."

21 Dakle, institucije dobijaju dva naređenja ovim instrukcijama. Prvo, da
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 se formiraju srpske skupštine opština. Neke opštine su bile u varijanti A, gdje
2 su Srbi imali većinu. I tu se to nije mnogo razlikovalo od postojećih skupština
3 opština, ali drugo tijelo koje je trebalo da se formira je Krizni štab, a na
4 čelu tog štaba je trebao da bude komandant, tako da je Krizni štab, po samoj
5 prirodi toga što je njime komandovao komandant, imao je neku vrstu vojne ili
6 kvazi vojne-funkcije.

7 P: Da pogledamo sada jedan drugi dio u drugom stepenu. To bi bilo na
8 sljedećoj stranici i u verziji na engleskom, i u verziji na B/H/S-u.

9 Samo sačekajte minutu, doktore Donia, da se to pojavi na ekranu.

10 O: U drugoj tački drugog stepena kaže se: "Svi pripadnici policijskih
11 snaga srpske nacionalnosti treba da se mobilišu i u saradnji sa komandama i
12 štabovima JNA da se osigura njihovo postupno pretpotčinjavanje."

13 Dakle, to je funkcija integrisanja oko lokalnih institucija SDS-a.

14 P: I poslednji dio koji želim da pogledamo prije nego što završimo s
15 ovim dokumentom, a to je na samom kraju i dokumenta na B/H/S-u, i dokumenta na
16 engleskom. I tu se govori o tajnom postupku.

17 Doktore Donia, da li je bilo ko van SDS-a, koliko je Vama poznato, ikada
18 pronašao negdje u evidenciji šta je značio taj tajni postupak?

19 O: Ne, koliko je meni poznato.

20 P: Hvala lijepo.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 GĐA KORNER: [simultani prevod] Časni Sude, molim da se ovaj dokument
2 uvede u spis.

3 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Da.

4 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti P15.

5 GĐA KORNER: [simultani prevod]

6 P: Htjela bih da se nakratko osvrnemo na neke od pregovora između
7 međunarodnih predstavnika sa zemljama bivše Jugoslavije.

8 Da li postoji dokumentacija koja bi pokazala sa su vođeni pregovori
9 između rukovodstva SDS-a i rukovodstava u drugim zemljama bivše Jugoslavije?

10 O: Mislite drugim republikama?

11 P: Da, drugim republikama. Potpuno ste u pravu.

12 O: Da. Želio bih da naglasim da se sa okončanjem neprijateljstava u
13 Hrvatskoj krajem 1991. godine ukazala mogućnost za razgovore. Prekid vatre
14 krajem 1991. i neuspješni mirovni sporazum u Sarajevu 2. januara 1992. godine,
15 poznat kao Vanceov plan, dakle, taj prekid neprijateljstava je otvorio mogućnost
16 rukovodstvu bosanskih Srba da bolje sarađuju sa Hrvatima, umjesto da oni budu
17 dio saveza između Hrvata i Muslimana i da se suočavaju sa takvim savezom.

18 GĐA KORNER: [simultani prevod] Možemo li sada pozvati na ekran dokument
19 2824? To je na dnu... Ne, izvinjavam se. Ovo je pogrešan dokument.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 [Tužilaštvo se savetuje]

2 GĐA KORNER: [simultani prevod] Dakle, to je dokument 2824, stranica 5 u
3 verziji na engleskom, 0515 /u engleskom transkriptu: "051509178"/; stranica 6 u
4 verziji na B/H/S-u. Da, to je. Hvala.

5 P: Molim Vas, pogledajte kakav je ovo sastanak? Između koga je održan
6 ovaj sastanak?

7 O: Ovo je sastanak održan u uredu hrvatskog predsjednika Franje Tuđmana.
8 On je zakasnio na sastanak, kao što je zabilježeno u transkriptu. Transkript je
9 od riječi do riječi, kopija snimka koji je stavljen na raspolaganje tek nakon
10 Tuđmanove smrti. I vidjeli smo da je on bio kao i Richard Nixon opsjednut time
11 da se snima sve što je rečeno u njegovom uredu, ako da je to stvorilo jednu
12 riznicu dokumentacije svih sastanaka održanih u njegovom uredu. U ovom prilici
13 Nikola Koljević, jedan od dva člana Bosanskog predsjedništva srpske
14 nacionalnosti, otišao je u Zagreb sa hrvatskim članom Bosanskog predsjedništva,
15 Franjom Borasom, da vidi da li moguće naći zajedničku osnovu za Srbe i Hrvate
16 kako bi oni mogli da na tome insistiraju.

17 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Kada je održan taj sastanak?

18 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, to je bilo 8. januara 1992., dakle, šest
19 dana nakon što je potpisan Vance-Owenov /prevod engleskog transkripta:
20 "Vanceov"/ plan.

21 GĐA KORNER: [simultani prevod]

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Da li je tu dio na koji nam želite skrenuti pažnju, doktore Donia?

2 O: Ne vidim.

3 P: Paragraf koji počinje riječima: "Naš drugi interes..."

4 O: Da. Ako mogu da počnem možda u trećem... drugom redu.

5 P: To govori gospodin Koljević?

6 O: Pa, taj cijeli sastanak je, ustvari, vodio Koljević i on je iznio
7 prijedloge hrvatskom predsjedniku kasnije u tom sastanku.

8 On kaže: "Autentičnost hrvatske politike, bez obzira na teške ratne
9 okolnosti do kojih je došlo počiva na pretpostavci u kojoj ja lično i isto
10 bezbroj Srba vjeruju da pacifikacija se može postići separacijom. Ako hoćete da
11 se ljudi ne sukobljavaju ili da se stvara povjerenje među njima, morate ih prvo
12 razdvojiti. Tako i mirovne snage prvo razdvoje."

13 P: I mislim da tu ima još pasusa. Možemo li sada... Možda ima još
14 pasusa, ali nisam sigurna da ih možemo u ovom trenutku izvući. Možda možete
15 Vijeću dati jedan opšti pregled toga šta se desilo na tom sastanku nakon što ste
16 pročitali ovaj transkript.

17 O: Pa, dvije strane su učestvovala na ovom sastanku: Koljević u ime
18 Srba, i razni Hrvati su bili prisutni. I došli su do nekog zajedničkog
19 stanovišta. Prvo, Koljević je pokrenuo tu temu i naišao na vrlo dobru reakciju.
20 Dakle, on je pokrenuo temu premještanja stanovništva i konkretno je raspravljao

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 mogućnosti da se koristi moć države za vršenje pritiska i ubjeđivanje
2 stanovništva putem nekog biroa ili neke agencije kako bi se osiguralo da se
3 stanovništvo stvarno premjesti. I tu je prva tačka na kojoj se može naći
4 određena saglasnost jer je Tuđman lično rekao: "Da, ja mislim da je nužno da se
5 stanovništvo preseljeva s vremena na vrijeme."

6 Druga tačka ovog sporazuma je iznenađujuće zajednička pritužba na
7 bosanske muslimane. Obojica su se žalili na to da Alija Izetbegović navodno želi
8 da napravi državu koja ne bi bila građanska država i da Muslimani ne bi bili
9 zadovoljni nikakvim sporazumom između Srba i Hrvata, i njih treba dovesti pred
10 svršen čin, ako se ostvari bilo kakav sporazum.

11 P: U redu. Mislim da možemo sada da završimo s tim dokumentom. Ovo je
12 bilo u našem prvobitnom spisku po pravilu 65ter, časni Sude, i molim da se uvede
13 u spis.

14 P: Mislim da je održan još jedan sastanak u Grazu, u Austriji, na
15 kojem.. Ustvari, taj sastanak je na dokumentu koji nosi broj 3407 po spisku
16 65ter.

17 G. ZEČEVIĆ: [simultani prevod] Izvinjavam se, ali samo da bi bilo jasno
18 za zapisnik, Vi ste tražili da se dokument uvede i mislim da bismo onda trebali
19 imati odluku o tome i broj.

20 GĐA KORNER: [simultani prevod] Ja sam mislila da smo dobili odluku.

21 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Da, jesmo.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. ZEČEVIĆ: [simultani prevod] Ali nismo dobili broj.

2 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Da riješimo to pitanje. Vijeće je o
3 tome raspravljalo. Taj dokument je uveden u spis kao dokaz P16. Riječ je o
4 sastanku Tuđman-Koljević iz januara 1992. godine. Hvala Vam, gospodine Zečević.

5 G. ZEČEVIĆ: [simultani prevod] Ja se izvinjavam, časni Sude, ali
6 sekretar nije rekao P16 i ja sam zato želio da intervenišem, da bi bilo jasno u
7 zapisniku. Nisam želio nikoga da poremetim u radu.

8 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Ja toga nisam bio svjestan. Hvala Vam
9 lijepo, gospodine Zečević. Dobro je da Vi tako pažljivo pratite šta se dešava
10 ovdje.

11 GĐA KORNER: [simultani prevod] Molim da se pozove 3407 na ekran. To je
12 javni proglas Karadžića i Mate Bobana.

13 P: Možete li nam objasniti kako je do toga došlo?

14 O: Pokazalo se da je teško postići stvarni sporazum između srpskih i
15 hrvatskih nacionalista. Nije bilo teško usuglasiti principe, ali kada se došlo
16 do teritorije, onda je bilo vrlo teško dogovoriti se o stvarnoj podjeli Bosne i
17 Hercegovine, kao što su to uradili predsjednik Tuđman i predsjednik Milošević u
18 martu te godine. Nije bilo teško dogovoriti se oko principa, ali je bilo teško
19 dogovoriti se oko stvarne oko stvarne podjele. Hrvati i Karadžić su se ponovo
20 sastali 26. februara u južnoaustrijskom gradu Grazu i ponovo nisu uspjeli da

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 postignu sporazum. I sve dok 6. maja 1992., a tada su već uvelike bili u toku
2 sukobi i vojska je okupirala veliki dio teritorije, sve do tada nisu ostvarili
3 sporazum koji bi pokrio gotovo cijelu Bosnu. Kao što se moglo očekivati, oni su
4 to uradili tako što su isključili bosanske muslimane iz rasprave, i to potpuno,
5 tako da ovaj proglas je bio striktno između vođa bosanskih Srba i bosanskih
6 Hrvata, Mate Bobana. Kasnije su europski pregovarači odbacili taj sporazum jer
7 su željeli da to budu pregovori između sve tri strane.

8 P: Hvala lijepo.

9 GĐA KORNER: [simultani prevod] Molim da se ovaj dokument uvede i
10 obilježi u svrhu identifikacije.

11 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Obilježava se u svrhu identifikacije.

12 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti P17, obilježeno u svrhu
13 identifikacije.

14 GĐA KORNER: [simultani prevod]

15 P: Možemo li sada preći sa ovih međunarodnih kontakata na odnose između
16 vojske i SDS-a? Da li ste bili u mogućnosti da pogledate niz dokumenata,
17 uključujući i memoare, kako biste pomogli Vijeću?

18 O: Da. Možda da identifikujemo kolektivnog aktera koji je u pitanju.
19 Jugoslovenska narodna armija, čija je skraćenica JNA, je bila, ustvari,
20 nasljednik partizanskog pokreta otpora koji je Tito okupio u Drugom svjetskom

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 ratu. Ona je postala vojska Jugoslavije, dakle, Jugoslovenska narodna armija, i
2 to je bila institucija koja je visoko cijenjena i poštovana u socijalističkoj
3 Jugoslaviji i slavljena sve vrijeme. U njoj su služili gotovo svaki muškarac
4 određeni vremenski period. Dakle, svaki muškarac iz Bosne je služio obavezni
5 vojni rok od 15 ili 12 mjeseci. A vojska se sastojala od mnogo različitih
6 dijelova i velikog broja rezervista i bila je izuzetno dobro naoružana jer je u
7 vrijeme Hladnog rata Jugoslavija imala jedinstvenu poziciju između Istoka i
8 Zapada, i bila je u stanju i da razvije svoju industriju naoružanja, i da kupuje
9 oružje iz inostranstva. Tako da se JNA pojavljuje 1991. kao vrlo važan akter u
10 dezintegraciji Jugoslavije ili kako se Jugoslavija dezintegrirala, dok je Tito
11 stalno vodio borbu da spriječi da u JNA dominiraju oficiri srpske nacionalnosti
12 - sa relativnim uspjehom za života - i taj uspjeh se nastavljao na najvišem
13 nivou Generalštaba, ali je počeo da slabi 1980-ih godina.

14 I tokom 1991. u Hrvatskoj i početkom 1992. u Bosni ta snaga koja je bila
15 multietnička i koju su podržavale sve grupe u Jugoslaviji postepeno je postajala
16 snaga srpskih nacionalista i njihovih ciljeva. Kako se to desilo u Bosni? Prvo
17 je JNA u određenim pojedinačnim slučajevima obezbeđivala oružje nacionalistima,
18 bosanskim Srbima, i konačno se transformisala u Vojsku Republike Srpske, VRS, u
19 maju 1992. godine.

20 P: Doktore, hoću samo da brzo pogledate prvo memoare generala
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Kadijevića. Mislim da je on bio savezni sekretar za narodnu odbranu
2 Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije od maja 1991. do januara 1992.
3 godine. I to je 3401. Imamo samo jednu stranicu.

4 O: Dobro. Samo da kažem da je srednji paragraf na toj stranici, koji
5 glasi:

6 "Pošto napori pri JNA da i muslimanski dio rukovodstva Bosne i
7 Hercegovine usmjeri ka novoj jugoslovenskoj državi onih jugoslovenskih naroda
8 koji to zaista hoće nisu urodili plodom, to smo se mi morali orijentisati na
9 konkretnu saradnju sa predstavnicima srpskog naroda i sa srpskim narodom u
10 cjelini, nikada ne zatvarajući vrata za saradnju i sa ostalima, makar
11 pojedincima, koji su za novu Jugoslaviju. Time smo obezijedili da za vrijeme
12 rata u Hrvatskoj vršimo manevar i pokrete snagama JNA preko Bosne i Hercegovine,
13 što je za JNA bilo od vitalnog značaja."

14 P: I onda na dnu stranice.

15 O: Aha, vidim. Ono što je napisano kurzivom - barem je tako na engleskom
16 - se kaže...

17 GĐA PREVODILAC: Prevodioci ne vide original.

18 SVEDOK: [simultani prevod] Jedinice i štabovi JNA su činili kičmu Armije
19 Srpske Republike, zajedno sa oružjem i opremom. Ta vojska, uz punu podršku
20 srpskog naroda, koji je potreban u bilo kom savremenom ratu, je štitila srpski
21 narod i stvorila vojne uslove za adekvatno političko rešenje koje bi ispunilo
22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 svoje nacionalne interese i ciljeve u onoj meri ukoliko omogućavaju to sadašnje
2 međunarodne okolnosti."

3 GĐA KORNER: [simultani prevod]

4 P: U redu. I mislim da vidimo sada nešto slično sa jednog intervju sa
5 generalom Kukanjcem.

6 O: Da.

7 P: Možemo li da pogledamo 3402 i 3401 obeleženo za identifikaciju.

8 G. ZEČEVIĆ: [simultani prevod] Izvinjavam se, časni Sude. Ponovo imamo
9 isti problem da srpski tekst na odgovara onom engleskom tekstu koji doktor
10 Donia.

11 GĐA KORNER: [simultani prevod] Srpski šta?

12 G. ZEČEVIĆ: [simultani prevod] Srpski tekst ne odgovara onom tekstu na
13 engleskom koji je doktor Donia upravo pročitao, tako da Vas molim da obratite
14 pažnju na to.

15 GĐA KORNER: [simultani prevod] Mislim da prvi deo koji je doktor Donia
16 pročitao... to se nije videlo, a drugi deo je bio prikazan. Da li to tačno?

17 G. ZEČEVIĆ: [simultani prevod] Ne. Radi se o suprotnom. Prvi deo je
18 prikazan, a drugi deo se verovatno nalazi na sledećoj stranici.

19 GĐA KORNER: [simultani prevod] Ali je tamo! Mislim, nema sad svrhe...

20 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Možete li to da uvećate?

21 GĐA KORNER: [simultani prevod] Pa, mislim da nije na nama da mi to
22 uvećavamo. Mislim da je... Časni Sude, mogu da kažem da se izvinjavam i hoću da
23 kažem da su ovo možda samo prve porođajne muke, prvi dan, prvi set dokumenata.

24

25

26

27

28

29

30

1 Nisam sigurna zašto se to desilo. I ako nije tamo, nije tamo. Mi ćemo to rešiti
2 ubuduće.

3 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Izvinjavam se...

4 GĐA KORNER: [simultani prevod] Pa, ubuduće ćemo osigurati da bude srpska
5 verzija.

6 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Pa, nadam se da su optuženi mogli da
7 barem prate ono što je pročitano iz prevoda. Očigledno iz tehničkih razloga,
8 koji meni nisu poznati, poslednja stranica na B/H/S-u je nestala, tako da je to
9 onda to.

10 GĐA KORNER: [simultani prevod] Da, tako je.

11 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] U redu, gospođo Korner. Dajte da
12 nastavimo.

13 [Pretnosno veće, sudski savetnik i sekretar se savetuju]

14 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Da. 3401 se prihvata u spis.

15 GĐA KORNER: [simultani prevod] Zahvaljujem.

16 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti dokazni predmet P18, časni
17 Sude.

18 GĐA KORNER: [simultani prevod] U redu. Samo brzo! Možemo li da pogledamo
19 3402 na ekranu? To je stranica 5 na engleskom, a stranica broj 3 na B/H/S-u.

20 G. ZEČEVIĆ: [simultani prevod] Izvinjavam se. Stvarno se izvinjavam.
21 Časni Sude, ja ne želim da prekidam. Nemojte me pogrešno shvatiti! Jednostavno
22 pokušavam da napravim nekog smisla od transkripta. Gospođa Korner je tražila da
23 se prethodno dokument obeleži za identifikaciju, međutim on je sada uvršten. Ja
24 se izvinjavam. P18... gospođa Korner je ponudila da se dokument obeleži za
25 identifikaciju.

26 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Da, gospodine Zečeviću.

27 Prema informacijama koje ja imam, 3401 je uključen u fusnote 128 i 146.

28
29
30

1 Prema tome verovatno je upućeno ispravno obaveštenje o tome, tako da nema
2 potrebe da se to uvrštava za identifikaciju. Možemo to da uvrstimo zato što smo
3 na ispravan način obavešteni o tome, tako da nema problema sa ovim dokaznim
4 predmetom.

5 G. ZEČEVIĆ: [simultani prevod] Jasno mi je, međutim Tužilaštvo nije
6 tražilo da se dokument uvrsti i to je bila moja poenta, časni Sude.

7 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Zahvaljujem.

8 GĐA KORNER: [simultani prevod] Pa, izvinjavam se. Malo smo sad izgubili
9 trag onoga što je uvršteno, što je spisku 65ter. Ja ću to samo prepustiti sada
10 pravnom referentu, koji zna šta smo tražili za koji dokument.

11 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] U redu.

12 GĐA KORNER: [simultani prevod] Pa dajte da onda nastavimo.

13 P: Brzo da pogledamo, doktor Donia, jedan intervju sa generalom
14 Kukanjcem od 6. januara 2000. godine u jednom časopisu koji mislim da se zove
15 *Nin*. Pod onim delom obeležnim sa slovom "D" on je rekao šta se desilo, zar ne?

16 O: Da. Ovaj intervju se pojavio u *Ninu* 2000. godine. I, ustvari, on tu
17 gleda unazad i kaže: "Kada smo shvatili šta se dešava i šta se radi, će se
18 desiti, počeli smo da izvlačimo svu pokretnu imovinu, dobra JNA blagovremeno,
19 pokušavajući i oficire, i kolone, uz savršenu organizaciju, da izvučemo,
20 sačuvamo i održimo sve. Čak i ako je bilo nekih slučajeva zaplenjivanja od
21 strane neprijatelja, mi bi odma to nadoknadili, tako da muslimansko-hrvatska

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 bagra nije došla ni do jednog aviona, helikoptera, oklopnog vozila, topa,
2 minobacača, vozila..."

3 P: Da. U redu, doktor Donia.

4 GĐA KORNER: /nedostaje simultani prevod/

5 SUDIJA HARHOFF:/prevod engleskog transkripta:"Usvaja se"/.

6 GĐA KORNER: /prevod engleskog transkripta:"Hvala"/.

7 G. KRGOVIĆ:[simultani prevod] Pa, koliko sam shvatio, postoji prigovor.

8 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Časni Sude, ovaj prethodni dokument se
9 usvaja i bit će P19.

10 G. KRGOVIĆ: [simultani prevod] Isti prigovor, časni Sude.

11 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Gospodine Krgoviću, ja Vas nisam čuo.

12 G. KRGOVIĆ: [simultani prevod] Isto važi. Ponovo se ulaže prigovor na
13 prihvatljivost zato što se radi o članku.

14 GĐA KORNER: [simultani prevod] Možemo li da shvatimo da je gospodin
15 Krgović.ustvari, upravo uložio prigovor na bilo koji članak i on nema potrebe
16 više svaki put da navodi svoj prigovor?

17 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] U redu. Da li, gospodine Krgoviću,
18 tražite da se svi članci kasnije uvrštavaju?

19 G. KRGOVIĆ: [simultani prevod] Da, tako je.

20 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] I do kada? Zbog koje svrhe?

21 G. KRGOVIĆ: [simultani prevod] Pa, da, časni Sude.

22 GĐA KORNER: [simultani prevod] Ovi materijali se nalaze na našem spisku
23 65ter i pažljivo ste gospodinu Krgoviću objasnili da je prihvatljiv dokaz iz
24 druge ruke. Mi potpuno prihvatamo da novine mogu često bili neprecizne što se
25 tiče terminologije i da će im se dodeliti ona težina koju časne sudije smatraju
26 da im treba dati. I mi tražimo da se oni uvrste pošto se već nalaze na našem

27

28

29

30

1 spisku 65ter ili o tome imamo pristanak.

2 [Sudije većaju]

3 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Gospodine Krgoviću, mislim da ove
4 postoji nesporazum. Možete da sednete.

5 Mi smo obeležili za identifikaciju sve dokazne predmete koji su danas
6 izvedeni popodne, koji se nisu pojavili na spisku 65ter, zato što ima nekakvih
7 nedoumica u vezi toga da li je Veće odlučio o njihovoj prihvatljivosti na spisku
8 65ter, tako da je razlog zašto smo mi do sada obeležavali dokumente za
9 identifikaciju.

10 A drugi prigovor koji Vi imate je potpuno drugačije prirode - tehničke
11 prirode - i tiče se činjenice da su neki dokazni predmeti novinski članci ili
12 isecci iz štampe. I kao što sam objasnio, to nije razlog za prigovor, po
13 mišljenju Veća, zato što znate da su dokazi iz druge ruke prihvatljivi i da će
14 Veće u krajnjem slučaju razmotriti i pridati im onu težinu, i to ne zbog samih
15 članaka, već na osnovu komentara doktora Donije na te članke.

16 Tako da se Vaš prigovor odbacuje ako se on zasnivao na činjenici da se
17 radi o članku.

18 G. ZEČEVIĆ: [simultani prevod] Ako mogu da pomognem... Mislim da je
19 suština prigovora gospodina Krgovića bila u tome da iako je prihvatljiv dokaz iz
20 druge ruke od strane ovog Suda, komentari treće osobe o dokazima iz druge ruke
21 je nešto što ja baš nisam susreo u našoj sudskoj praksi, ili ako jesam, za to ne
22 znam. Radi se o novinskom članku. Znači to je dokaz iz druge ruke. Ako sad
23 gospodin Donia daje svoj komentar na dokaze iz druge ruke, onda govori o tome

24

25

26

27

28

29

30

1 šta je mislila osoba koja je dala intervju, itd. To je, ustvari, suština
2 prigovora, koliko sam ja shvatio.

3 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Gospodine Zečeviću, doktor Donia je
4 veštak, a veštaci su različiti od običnih svedoka po tome što se veštacima
5 upravo dozvoljava i očekuje se od njih da daju mišljenje. I mi upravo to i
6 tražimo kada ova pitanja postavljamo doktoru Doniji.

7 G. ZEČEVIĆ: [simultani prevod] Zahvaljujem, časni Sude.

8 GĐA KORNER: [simultani prevod] Zahvaljujem.

9 P: I na kraju, u vezi ovog odnosa između JNA i SDS - onako kako je to
10 izražavano u publikacijama ili u javnim govorima - možemo da pogledamo sastanak
11 Skupštine iz aprila 1995. godine. To je 50. sastanak. I to je broj 3207 na
12 spisku 65ter i to je stranica 1496.

13 Je li to dokument?

14 P: Doktore Donia, ja se izvinjavam za ovo što se sad dešava. Neću da Vas
15 gnjavim, međutim pogledali ste beleške sa 50. sastanka iz aprila 1995. godine...
16 Možete li Veću reći da li je Karadžić govorio o tom aspektu saradnje između JNA
17 i SDS?

18 O: Da. Govorio je minutu ili manje, opisujući sa svoje tačke gledišta
19 kako je Vojska Republike Srpske osnovana od JNA i važnoj ulozi koju je SDS imao
20 u osnivanju te vojne snage uz pomoć ovog procesa saradnje o kome smo govorili.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 GĐA KORNER: [simultani prevod] Možemo li da pogledamo stranicu 305 na
2 engleskom i stranicu 278 na B/H/S-u? Mislim da nećemo, ovaj, da se bavimo time.
3 Suviše dugo traje.

4 Časni Sude, stalno me prekidaju i zbog toga želim da tražim da mi se
5 nadoknadi to vreme koje smo na taj način izgubili.

6 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] U redu. Obavestićemo Vas o tome.

7 GĐA KORNER: [simultani prevod] Zahvaljujem.

8 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Možda treba da upitamo sekretara da
9 nam kaže koliko je vremena iskorišteno jer ona vodi računa o vremenu i u vezi
10 drugih stvari.

11 Izgleda da ste potrošili dva sata i četiri minute i ostalo Vam je 56
12 minuta.

13 GĐA KORNER: [simultani prevod] Pa, onda bi ja htela da mi se nadoknadi
14 ovo vreme koje sam upravo pomenula.

15 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Pa, u redu. Dajte prvo završite
16 svojim 56 minuta, pa ćemo onda da vidimo da li ćemo preduzeti neke druge korake.
17 Sada idemo na pauzu od 20 minuta. Vraćamo se u 18.00h. /kako je prevedeno/

18 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

19 ... Početak pauze u 17.20h

20 ... Sednica nastavljena u 17.42h

21 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

22 Izvolite sjesti.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA HALL: [simultani prevod] Gospođu Korner, prije nego što
2 počnete... Sutra ujutro, kad nastavimo u 9.00, bit ćemo u sudnici broj 1. Kažem
3 to za one koje možda to nisu još primijetili.

4 G. PANTELIĆ: [simultani prevod] Prije nego što počne gospođa Joanna
5 Korner, imamo verziju na B/H/S-u na ekranima koja ne odgovara engleskom, pa
6 molim da se to sredi.

7 PREVODILAC: Optužba nije uključila mikrofon.

8 GĐA KORNER: [simultani prevod] Gospodin Pantelić ne treba se brinuti
9 zato jer se više neću služiti ovim dokumentom. Molim sada 3403 po 65ter.

10 P: Još dva dokumenta su dokumenta koja se odnose ne JNA i SDS. To je
11 tabulator 23. Nadovezuje se na posljednji dokument. Četvrta strana na engleskom,
12 prva na B/H/S-u.

13 Ovo je, ako se ne varam, intervju obavljen u *Oslobođenju* 14. februara
14 1992., četvrta strana na engleskom. To je intervju sa Ratkom Adžićem, koji je,
15 kao što ovdje piše, bio predsjednik Općine Ilijaš.

16 G. ZEČEVIĆ: [simultani prevod] Nemamo srpsku verziju. A, sada imamo!

17 GĐA KORNER: [simultani prevod]

18 P: I ako pogledamo četvrtu stranu... To je gornji dio, da. Hvala. On

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 ovdje govori o JNA i mislim da ono o čemu želite govoriti pred Raspravnim većem
2 počinje sa riječima "Zbog toga..."

3 O: Da. "Zbog toga, kada je postalo potrebno, ja sam sa mojim suradnicima
4 organizirao da dobrovoljci iz područja naše općine i susjednih općina doputuju u
5 kasarnu kao pomoć i na obuku. Odaziv dobrovoljaca pokazuje da sada postoji
6 značajan broj istih koji su za Jugoslaviju i za JNA. Dobrovoljci koje smo
7 poslali kao pomoć JNA su srpske nacionalnosti. Da su pripadnici drugih
8 nacionalnosti izrazili istu želju, mi bismo ih rado prihvatili u JNA kao
9 dobrovoljce. Nažalost, oni su ostali vjerni svojoj praksi sprovođenja politike
10 opstrukcije JNA i nisu odgovorili na naše pozive za pomoć JNA."

11 PREVODILAC: Napomena prevodioca. Nemamo original. Ovo je bio prijevod sa
12 engleskoga.

13 GĐA KORNER: [simultani prevod]

14 P: I kakvo je Vaše ekspertsko mišljenje o ovom, doktore Donia? Što je
15 važnost ovoga?

16 O: Predsjednik općine, koji je dobio zadatak da integrira te funkcije u
17 okviru instrukcija iz decembra je shvatio da dio toga znači i da mora ići na
18 teren i regrutirati, ne samo u svojoj, nego i drugim općinama, dobrovoljce koji
19 bi onda stupili u JNA.

20 P: A sada molim 3404. Molim da se ovo uvrsti u spis kao dokazni predmet.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Možete Vi to tražiti, da, ali da ja
2 prvo pitam jednu stvar doktora Doniju u vezi s ovim što gospodin Adžić ovdje
3 kaže. Ako se dobrovoljci nisu htjeli pridružiti JNA, kuda su onda oni išli? Da
4 li znate?

5 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, općenito govoreći, u to vrijeme većina
6 Muslimana i Hrvata koji su bili mobilizirani kao rezervisti ili od kojih se
7 tražilo da budu dobrovoljci, jednostavno, su ostali kod kuće. Nisu stupili u JNA
8 tada, niti u bilo koju drugu silu u tom trenutku.

9 Proces prihvaćanja dobrovoljaca u JNA organiziran je relativno nedavno -
10 u decembru 1991 - od strane više komande JNA. Tako da se, jednostavno, radilo o
11 tome da se ti ljudi dovedu u kasarnu, da im se dađe neka obuka i da ih se onda
12 doda u JNA kao dobrovoljci. Znači, to je bio vrlo jednostavan proces za one koji
13 su bili Srbi, a željeli su se dobrovoljno javiti za tako nešto. No vrlo malo
14 pripadnika drugih nacionalnih grupa su učinili istu stvar. Oni su, zapravo, tada
15 bili u raspoloženju bojkota, a ne stupanja u druge snage.

16 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Hvala na odgovoru. To me onda dovodi
17 na jedno drugo pitanje za razjašnjenje. Nadam se da ne uzimamo previše vremena
18 od Optužbe. Vi ste rekli da su oni Srbi koji su se dobrovoljno javili i koji su
19 onda stupili u JNA, da su oni postali - Vi ste se tako izrazili - dobrovoljci
20 JNA.

21 SVEDOK: [simultani prevod] Da.

22 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Što to znači? Da li su dobrovoljci
23 bili pripadnici JNA ili su bili van JNA, pa su na neki način bili polupridodani
24 JNA? Kako su oni bili integrirani u JNA?

25

26

27

28

29

30

1 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, odgovor na to pitanje vjerojatno ide van
2 moje ekspertize.

3 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Dobro. U tom slučaju nemojte
4 odgovoriti.

5 GĐA KORNER: [simultani prevod] O tome će nam govoriti gospodin Brown.

6 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Ako mogu dopustiti... 3403 po 65ter
7 biti će P20.

8 GĐA KORNER: [simultani prevod]

9 P: Molim, na brzinu, 3404, jer ovdje, jednostavno, general Dragomir
10 Milošević potvrđuje ono što je gospodin Adžić rekao u ovom članku. Mislim da on
11 na jednom mjestu govori o Ilijašu i o Ratimboru /prevod engleskog transkripta:
12 "o Ilijašu, na samom dnu"/.

13 O: Da. On govori o tome što se događalo nakon što je počeo rat. Kaže: "U
14 Ilijašu je pokret obrane srpskog naroda i funkciju komandovanja jedinicama u
15 početnom periodu imao sam predsjednik opštine Ratko Adžić. Prema mnogim
16 ocjenama, zahvaljujući njegovo blagovremenosti, pripremi i podređivanju
17 celokupnog društvenog i političkog života odbrani srpskog naroda, ovaj grad je
18 vrlo uspješno dočekao i odbio muslimansku agresiju."

19 GĐA KORNER: [simultani prevod] Hvala. Molim da se ovo primi u spis.
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti P21.

2 GĐA KORNER: [simultani prevod]

3 P: A sada idemo konkretno na stvari koje se odnose na sudjelovanje MUP-a
4 u tim događajima. Doktore Donia, neke dokumente ću ispustiti i neke zapisnike
5 Skupštine. Pogledajte ovdje intervju sa Malkom Koromanom. Ovo je Vijeće već čulo
6 o njemu. To je tabulator 30, odnosno 1392.

7 GĐA KORNER: [simultani prevod] Druga strana na engleskom i druga na
8 B/H/S-u.

9 P: Ovo je intervju sa njime u nekoj vrsti policijskog časopisa.

10 O: To je bila publikacija MUP-a Republike Srpske, Ministarstva
11 unutrašnjih poslova.

12 P: To je novembar 2004. Podsjetite nas tko je bio Malko Koroman.

13 O: Malko Koroman bio je komandir policijske stanice na Palama. On je bio
14 komandir MUP-a na Palama.

15 Znači on je u to vrijeme bio na položaju vlasti i na jednom
16 autoritativnom položaju da promatra događaje.

17 P: Prije nego što pogledamo što je on rekao, recite nam, iz Vašeg
18 istraživanja što proizlazi? Kako je MUP figurirao - budite što je moguće kraći -
19 u tim preuzimanjima vlasti?

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Pa, vrlo kratko, MUP je bio integralni dio preuzimanja vlasti u
2 mnogim općinama. U onim slučajevima u kojima je općinska Skupština već bila pod
3 kontrolom SDS-a često je i policija već bila u velikoj mjeri ili isključivo
4 srpska. U drugim slučajevima MUP o kojem sada govorimo je bio produkt pokušaja
5 da se otcijepe srpski MUP-ovi od policije u Bosni i Hercegovini i da se u tim
6 općinama stvori zasebni srpski MUP. Ali, dakle, to su bile obje varijante i
7 srpski MUP je sudjelovao u obje te varijante.

8 P: Ako sada pogledamo intervju gospodina Koromana. To je čini mi se
9 predzadnji paragraf na engleskom: "Počeo je rat..."

10 O: "Počeo je rat sa dijelom jedinica 1. na 2. maja 1992. godine. Krenuli
11 smo u odbranu škole unutrašnjih poslova i srpskog Sarajeva. Nakon Graza..."

12 PREVODILAC: Svjedok je pročitao "Vršca".

13 SVEDOK: [simultani prevod] "... stavili smo pod kontrolu naše srpske
14 prostore, sela prema Renovici i Goraždu." To je malo prema jugu. "Kasnije smo se
15 uglavnom bavili odbranom srpske zemlje na Opštini Pale.

16 Učestvovali smo u svim akcijama kao organizatori dok se nije
17 organizovala VRS. U to vrijeme na Palama su bile i sve institucije vlasti.
18 Vršili smo sve policijske poslove obezbeđenja ličnosti i objekata, i šta sve ne.
19 I eto, danas su Pale slobodne, srpske, koje zadivljuju sav svijet."

20 P: A sad molim... Ne, ustvari, dokument 1490 nam treba sljedeći. A ovaj,

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 1392, molim da se uvrsti u spis.

2 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Prima se u spis.

3 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti P22.

4 GĐA KORNER: [simultani prevod]

5 P: To je tabulator 31. Oprostite, doktore Donia.

6 GĐA KORNER: [simultani prevod] Druga strana na engleskom, druga na

7 B/H/S-u.

8 P: Ovo je jedan presretnuti, odnosno prisluškivani razgovor između
9 Miloševića i Karadžića 9. septembra 1991. Što to pokazuje u vezi sa
10 uspostavljanjem i korištenjem MUP-a?

11 O: Ovaj razgovor održan je u vrijeme kada se mnogo toga događalo. Taj
12 dan je bio ispunjen događajima. I Karadžić je sada Miloševiću vrlo neformalno
13 objašnjavao svoje razmišljanje o tome što dugoročno treba postići. On kaže: "Oni
14 idu na podjelu Bosne i Hercegovine i mi ćemo da izvršimo regionalizaciju i da
15 postavimo svoj MUP tamo gdje god smo mi na vlasti, jer je ovo nedopustivo."

16 To je znači skoro sedam mjeseci prije nego što su uopće počela
17 neprijateljstva.

18 GĐA KORNER: [simultani prevod] Molim da se ovo uvrsti u spis.

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Da.

2 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] P23.

3 GĐA KORNER: [simultani prevod]

4 P: Bojim se da ću opet morati preskočiti neke sjednice Skupštine o
5 kojima ste Vi željeli govoriti, doktore Donia. Recite kako Vi ovo čitate. Koliko
6 je interesa pokazao Karadžić u razvoj MUP-a?

7 O: S vremena na vrijeme on je vrlo konkretno govorio o tome da vrlo
8 pažljivo prati razvoj događaja u MUP-u, a ponekad - u više navrata - također je
9 govorio što točno MUP treba da radi, ko ga treba voditi, kako itd., što da radi.

10 P: A sada molim da pogledamo šest strateških ciljeva koje je 12. maja
11 definirao doktor Karadžić.

12 GĐA KORNER: [simultani prevod] Molim 1643. To je objavljivanje mjesta na
13 kojem je tih šest strateških ciljeva objavljeno.

14 P: Doktore Donia, nije sporno... Ako se pogledaju zapisnici na
15 sastancima, vidi se da to nije objavljeno sve do novembra 1993., zar ne?

16 O: Tako je.

17 P: Da li znate zašto je to toliko trajalo?

18 O: Pa, diskutirali su o tome treba li to objaviti ili ne. Krajišnik se
19 opredijelio da se to odmah objavi, tako da cijeli svijet to zna. Karadžić i

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 drugi su se zauzeli za to da se ti ciljevi ne objavljuju jer su smatrali da će
2 time odati previše svojih stvarnih namjera kad je riječ o političkim i vojnim
3 događajima.

4 P: Da onda prođemo kroz tih šest ciljeva. Prvo: "državno razgraničenje
5 od druge dvije nacionalne zajednice".

6 Želi te li nešto reći o tom cilju?

7 O: Izraz "razgraničenje" je izraz koji smo već susreli na sastanku sa
8 Tuđmanovim ljudima i Koljevićem, i činjenica je da je taj cilj na različite
9 načine artikuliran već mnogo prije toga, a ovdje je sada formalno potvrđen kao
10 strateški cilj srpskog naroda.

11 P: Drugi cilj...

12 O: Drugi cilj je: "koridor između Semberije i Krajine". Ovo treba malo
13 objasniti.

14 P: Izvolite.

15 O: Uz sjevernu granicu Bosne nalazi se jedan komad zemlje koji je, za
16 razliku od ostatka zemlje, ravnica, bogato poljoprivredno zemljište kuda teče
17 rijeka Sava. I to se mjesto zove Posavina, a onda je postalo poznato pod nazivom
18 Posavski koridor. I to je bila glavna veza kojom su povezane, sa istočne strane,
19 Srbija, a sa zapadne strane, oni teritoriji Hrvatske koje su Srbi kontrolirali.
20 Osim toga, taj je koridor povezivao područja u rukama bosanskih Srba u zapadnoj

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Bosni, dakle u Bosanskoj Krajini, sa područjima pod kontrolom bosanskih Srba u
2 istočnoj strani. To možete gledati gotovo kao, recimo, jednu vrstu sedla na
3 konju. Tako je to izgledalo. Takav je bio oblik. I taj je koridor na više
4 mjesta, pogotovo, recimo, kod grada Brčkog bio vrlo tanak - tek par kilometara
5 na nekim mjestima - i uspostavljanje i održavanje tog koridora bilo je strateški
6 vitalno i bosanskim Srbima i Republici Srbiji, kao i Srbima u Hrvatskoj.

7 P: Možemo proći još kroz ostale ciljeve, a onda ćemo pogledati kartu
8 Bosne, pa možemo to i na njoj pogledati.

9 Treći cilj: uspostavljanje koridora u dolini rijeke Drine .

10 O: To se odnosi na istočni dio Bosne, gdje Bosna graniči s Republikom
11 Srbijom. Ovako definirani cilj Srba bio je da to eliminiraju kao granicu. Oni
12 nisu željeli da postoji granica između dvije srpske teritorije, jedne na strani
13 Republike Srbije, druge ne stani Bosne. Dakle, ovdje se govori o istočnoj Bosni
14 i o granici između Srbije i Bosne. Najveći dio te granice, zapravo, predstavlja
15 rijeka Drina.

16 P: Sljedeće: "uspostavljanje granica na rekama Uni i Neretvi".

17 O: Ovo govori o dvije velike važne rijeke koji su oni vidjeli kao
18 vanjsku granicu zemalja na koje žele polagati pravo. Una je sjevero-zapadna
19 Bosna, a Neretva teče točno kroz donju trećinu zemlje do mora, kroz Mostar.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Broj 5.

2 O: Pa, broj pet se odnosi na Sarajevo i to je, zapravo, primjena cilja
3 broj 1 na grad Sarajevo, a to je da se Sarajevo podijeli na dva nacionalna
4 dijela, srpski i muslimanski. I tu se još dodaje: "... i uspostavljanje u svakom
5 od delova efektivne državne vlasti".

6 P: Ranije ste Sudu već rekli nešto o tome kako je to trebalo postići.
7 Recite nam kako se to trebalo postići kad je riječ o relevantnim općinama ili je
8 to bio jednostavan ili težak problem.

9 O: Pa, to je bilo nešto izuzetno teško, podijeliti Muslimane i Srbe,
10 fizički, unutar grada Sarajeva.

11 P: I konačno: izlaz Republike Srpske na more.

12 O: Da. Pa, to je jedan malo potcijenjeni strateški cilj jer Bosna je
13 bila zemlja bez izlaza na more, osim jedno malog krajička teritorije kod luke
14 Neum, širokog tek par kilometara. Srbi su željeli dobiti svoje vlastiti izlaz na
15 more, koji bi onda, logički, išao bilo kroz hrvatski teritorij ili kroz
16 teritoriju Crne Gore.

17 P: A molim sada onu kartu koju smo već jučer gledali, pa ćemo onda to
18 pokazati Sudskom vijeću na karti. To je u programu *Sanction*.

19 Dobro. Sada, prvo Semberija i Krajina.

20 O: Evo ga! Na ovoj karti se vide brda i planine, pa se onda na gornjem
21 dijelu ovog trokuta može primijetiti ovaj relativno ravan i plodan teritorij

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 koji teče sa istoka na zapad južno od Save. Grad Brčko - evo ga, tu je - je
2 mjesto gdje je ta pupčana vrpca bila najtanja. I kad se govorilo o Posavskom
3 koridoru, onda se mislilo na ta mjesta u okolici Brčkog.

4 P: Sljedeće: dolina Drine.

5 O: Pa, Drina počinje u Bosni i onda, zapravo, definira najveći dio ove
6 nepravilno nacrtane granice u desnom dijelu trokuta. Kad se govori o dolini
7 Drine, onda se misli na onaj dio koji je u Bosni. U to vrijeme tamo je
8 stanovništvo bilo vrlo izmiješano. Bilo je Srba, bilo je Muslimana, vrlo malo
9 Hrvata. Tako je, dakle, bilo najviše Srba i Muslimana.

10 P: Samo da budemo sigurni jesmo li sada na pravom dijelu karte.

11 O: Pa, pogledali smo najveći dio granice kuda teče Drina. Možete to malo
12 niže vidjeti. Dakle, Drina počinje u Bosni, a onda počne tvoriti granicu.

13 P: I konačno, Una.

14 O: Una je u gornje lijevom uglu karte. Vidite da teče kroz Bihać i
15 pridružuje se Sani kod Bosanskog Novog. A Neretva je u donjoj trećini karte i
16 ide negdje iz centra Bosne i Hercegovine prema jugu, kroz Mostar, do Jadranskog
17 mora.

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Srbi su htjeli da desna strana bude njihova. Oni su smatrali da je
2 istočna obala Neretve njihova.

3 P: Hvala. Dakle, bojim se da opet moram preskočiti neke zapisnike
4 Skupštine, ali možda možete Raspravnom vijeću iznijeti sažetak. Koliko bi se
5 često spominjali strateški ciljevi na sjednicama Skupštine?

6 O: Strateške ciljeve uveo je Karadžić na 16. sjednici Skupštine 12. maja
7 1992. i on je tamo dosta detaljno govorio o svakom pojedinačnom cilju. Nakon
8 toga ih je ponovo razmotrio Momčilo Krajišnik. I oni nisu potpuno, doslovce
9 isti, ali su imali, suštinski, isti sadržaj.

10 Nakon toga - nisam to baš brojao - ali bilo je više desetaka, ako ne i
11 stotina puta, da se tih šest strateških ciljeva spominje na 63 sjednice
12 Skupštine koje sam ja proučio.

13 Njih spominju rukovodioci, i to kao neku vrstu sakrosanktnih izjava, a
14 često ih spominju i individualni delegati kad žele apelirati da se u njihovoj
15 konkretnoj općini izvede neka vojna akcija. Čak i nakon što je rat završio, kada
16 se još debatiralo o statusu Sarajeva, Momčilo Krajišnik je vrlo strogo potvrdio
17 važnost poštovanja prvog strateškog cilja u bilo kakvom aranžmanu do kojega dođe
18 u okviru mirovnih pregovora za Sarajevo.

19 P: Hvala, doktor Donia.

20 GĐA KORNER: [simultani prevod] Molim da se ovo uvrsti u spis.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] U redu.

2 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti P24.

3 GĐA KORNER: [simultani prevod]

4 P: A sada da pogledamo samo Sarajevo. Prvo da najavim 3409, a sad ćemo
5 preći na neke druge stvari.

6 Kako su rukovodioci SDS-a u Sarajevu, općenito govoreći, odnosili se
7 prema uputstvima o varijanti A i B?

8 O: Pa, oni su prvo održali jedan sastanak - mislim da je to bilo 25.
9 decembra - da koordiniraju svoje odgovore na nivou grada... odgovore na ta
10 uputstva. U općinama koje sam spomenuo u mom izvještaju kao zapadni prilazi
11 gradu, tamo su rukovodioci SDS-a, općenito govoreći, sa puno entuzijazma
12 sproveli u djelo uputstva o varijanti A i B.

13 P: Hajde da pogledamo - to je za Vas tabulator 17 - na engleskom, druga
14 strana; na B/H/S-u, druga strana. Ovo je bilješka jednog prisluškivanog
15 razgovora od 25. decembra 1991. između Karadžić i Jovana Tintora. Recite, molim
16 Vas, prvo, tko je bio Tintor.

17 O: Jovan Tintor... nisam siguran koje mu je točno bilo zvanje. Mislim da
18 je bio predsjednik Skupštine Općine Vogošća. Dakle, on je bio na čelu SDS-a u
19 Vogošću, u svakom slučaju. A isto tako je i osoba koja je vrlo aktivno
20 koordinirala aktivnosti drugih ogranaka i odbora SDS-a na zapadnim prilazima.
21 On se posebno usredotočio na susjednu Općinu Ilijaš, u kojoj se nalazilo

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 značajan broj srpskog stanovništva, ali oni tamo nisu imali apsolutnu većinu. I
2 on, dakle, ovdje, u ovom razgovoru javlja o tome što se dogodilo u Ilijašu
3 posljednjih dana decembra 1991., zato jer je glasanjem u Skupštini Općine Ilijaš
4 bilo potrebno da se SDS-u pridruže i oni Srbi koji su bili u Skupštini općina
5 koji nisu bili članovi SDS-a, da bi se Ilijaš mogao pridružiti SAO Romaniji. I
6 on ovdje u ovom razgovoru - to je osmi redak na engleskom - kaže: "A sad ovo sa
7 Ilijašem. Je li znate kako su to oni napravili?"

8 Karadžić kaže: "Ne znam."

9 A onda on odgovara: "Pa, ima jedan papir. Treba da ti to faksom
10 pošaljem? Glasali su za SAO Romaniju. Pripremili smo sedam Srba, naših Srba. Oni
11 su s druge strane, i odmah su otišli," tu govori o nesrbima, "... i oni su odmah
12 otišli i osnovali drugu skupštinu. To je sada Skupština Hrvata i Muslimana. To
13 je vrijedna informacija. Sam možeš osnivati svoje skupštine. A izvrsno! To se
14 može koristiti na konferencijama za štampu."

15 P: Dakle, on objašnjava šta su radili.

16 O: Da.

17 P: Molim da se ovaj dokument uvede u spis.

18 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Da.

19 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti P25.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 GĐA KORNER: [simultani prevod]

2 P: Možemo li sada na brzinu pogledati 3410, i, ponovo, to je gospodin
3 Tintor i još neko u martu 1992. godine. To je tabulator 18.

4 Stranica 2 u verziji na engleskom i stranica 2 u verziji na B/H/S-u.

5 Mislim da ne znamo ko je Žika, zar ne?

6 O: Ja ne znam.

7 P: Ne znamo. Molim Vas stranicu 2.

8 O čemu ovdje govori gospodin Tintor?

9 O: Na dnu stranice, u poslednjih šest redaka u verziji na engleskom...
10 Ne vidim to.

11 P: Da li smo na pravoj stranici? Očigledno nije ista stranica kao na
12 B/H/S-u. Mislim da trebamo ili da se vratimo, ili da idemo na sljedeću stranicu.
13 Red 43 nam treba. Dakle, sljedeća stranica.

14 O: Sljedeća stranica u verziji na engleskom.

15 P: Da, molim Vas, u verziji na engleskom... u verziji na engleskom, ne
16 na B/H/S-u. To nije to.

17 [Tužilaštvo se savetuje]

18 GĐA KORNER: [simultani prevod] Molim Vas, u verziji na engleskom redovi
19 44...

20 [Tužilaštvo se savetuje]

21 GĐA KORNER: [simultani prevod] Molim Vas sljedeću stranicu. Trebaju nam
22 redovi 43. Sljedeća stranica, molim. Izgleda da je reč o drugoj verziji. Mislim
23 da je riječ o redu 10, doktore Donia.

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da, hvala Bogu. "Hvala Bogu, mi znamo šta je naše. Ne mogu nas
2 podijeliti po mjesnoj zajednici. Mi ćemo se pripajati i spajati, i praviti jednu
3 cjelinu - što je normalno. Mi imamo od Sarajeva do... do... kad ja stanem ujutro
4 pred kućom, ja mogu doći u Niš da nigdje ne stanem osim na srpsku zemlju. Prema
5 tome ista je stvar i u Bosanskom Novom." To je u sjevernoj Bosni. "Ja znam, tamo
6 gdje budeš stao na njihovu zemlju, to treba prodrsat/?/, jer je to malo. Prema
7 tome nemate Vi razloga za... za bilo šta."

8 P: Na koji način ovo što čujemo ovde se uklapa u cilj onoga što se
9 dešava?

10 G. PANTELIĆ: [simultani prevod] Prigovor. Ovo je poziv na nagađanje.

11 [Sudije većaju]

12 GĐA KORNER: [simultani prevod] Časni Sude, ako mogu reći... Doktor
13 Donia, na osnovu svog proučavanja, objašnjava sve materijale i na temelju tih
14 materijala kako je došlo do ovog razvoja, i ja pitam na koji način je on, na
15 temelju ovog konkretnog razgovora, shvatio kako se taj razgovor uklapa u njegovo
16 shvatanje cijele situacije.

17 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Gospodine Panetlić, kao što sam već
18 objasnio prije par trenutaka Vašem kolegi gospodinu Zečeviću, razlika između
19 vještaka i običnog svjedoka je u tome da kada imate pred sobom vještaka, onda
20 imamo prednost u tome što mu možemo dozvoliti ili tražiti od njega ekspertno
21 tumačenje dokaza koji su mu predloženi. Prema tome, ne mislim da je Vaš prigovor
22 dobro utemeljen u ovom slučaju. Od vještaka ovde se traži da nam ponudi njegovo
23
24
25
26
27
28
29
30

1 tumačenje presretnutog razgovora koji mu je predložen, i to je sasvim legitimno.

2 G. PANTELIĆ: [simultani prevod] Ako dozvolite, časni Sude... Uz puno
3 poštovanje, ja se ne slažem s Vašim pristupom. Pod broj jedan, doktor Donia nije
4 vještak za analizu presretnutih razgovora, traka i drugih forenzičkih
5 materijala. On je ovde, jednostavno, zato da bi tumačio ili objasnio svoju sliku
6 i svoje shvatanje određenih konkretnih događaja.

7 Ja mogu da shvatim da on kao istoričar može da ponudi određeno ekspertno
8 mišljenje o njegovim istorijskim izvorima, dokumentima i sl., ali, časni Sude,
9 ova konkretna činjenica sa ovim presretnutim razgovorom, pri čemu ne znamo ko je
10 bio autor ove operacije, ko je napravio ovaj transkript... To je zaista van
11 raspona njegove ekspertize.

12 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Gospodine Pantelić, Vi ste sada
13 pobrkali stvari. Jedna stvar je autentičnost dokumenta. Ako želite time da se
14 bavite, onda to možete da učinite. Druga stvar je nešto sasvim drugo. To je
15 mišljenje i kvalifikovano tumačenje doktora Donije o tome kakav je uticaj ovog
16 razgovora, pod pretpostavkom da je razgovor tačan. Međutim ako Vi želite da
17 dovedete u pitanje autentičnost ovog dokumenta, to je sasvim drugo pitanje. Vaš
18 prigovor da je to poziv na nagađanje, ja se ne slažem s tim, a ni ostali sudije.

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 GĐA KORNER: [simultani prevod]
2 P: Ako pogledamo opšti razvoj događaja u Sarajevu i to što gospodin
3 Titon ovdje kaže, na koji način se uklapa u taj razvoj?
4 O: Na početku njegove izjave, "Ne mogu nas podijeliti po mjesnim
5 zajednicama...", to je upravo odraz onoga što je Radovan Karadžić stalno iznova
6 ponavljao, tvrdeći da je uspostavljeni opštinski sistem u Bosni na štetu srpskog
7 naroda. I on je naveo nekoliko instanci za to, uključujući sada već poznata
8 ruralna područja gdje su Srbi raštrkani po različitim opštinama. Tako da je to
9 postalo prilično konzistentno sa Karadžićevim pritužbama i posebno je uvriježeno
10 u zapadni pristup Sarajevu. I njegov lijek za to je isti kao Karadžićev, da se
11 naprave srpske zemlje, susjedne srpske zemlje koje će ići preko granica opština
12 i, u ovom slučaju, ići sve do Niša, koji je u Srbiji - prema tome na čisto
13 srpskoj zemlji.
14 P: Želela bih da pogledamo na brzinu još dva dokumenta. Prvo nam treba
15 1593, a to je u Vašem tabulatoru 25.
16 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Dokument 3410 je bio na spisku 65ter
17 i uvodi se u spis.
18 GĐA SEKRE TAR: [simultani prevod] To će biti P26.
19 GĐA KORNER: [simultani prevod] Hvala, časni Sude. Zamolila sam da
20 pozovete 1593. To je stranica 7 u verziji na engleskom i stranica 8 u verziji na
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 B/H/S-u. /.../ 1593, to bi trebao biti intervju sa gospodinom Tintorom. To je
2 broj 1593 po spisku 65ter. Molim verziju na engleskom. Stranica 7 u verziji na
3 engleskom; stranica 8 u verziji na B/H/S-u.

4 P: Doktore Donia, mislim da možemo ovo rezimirati. Doktore Donia, to je
5 sada na ekranu.

6 O: To je dugačak paragraf u verziji na engleskom. Počinje u 20.07.
7 Govori ponovo Jovan Tintor: "Da, bio sam komandant Kriznog štaba, kome su bile
8 podređene i vojna, i civilna vlast. Ja sam vrlo ozbiljno shvatio zadatak i
9 shvatio sam šta treba u to vrijeme raditi, jer Vi znate da je 6. aprila već
10 počeo rat u Sarajevu. Mi smo se prihvatili puške. Ljudi su dobili svoje određene
11 zadatke. I ja sam krenuo, naravno, sa svojim ljudima, sa svojim jedinicama tamo
12 gdje je srpska zemlja, da odbranim srpsku zemlju i da uspostavimo apsolutni mir
13 i vlast na našoj teritoriji. Međutim, dogodilo se nešto što mi nismo u to vrijeme
14 ni očekivali."

15 P: To je intervju iz 1994., je li tako?

16 O: Da, to je bila serija intervjuova koje je ovaj program obavio sa raznim
17 ratnim vođama.

18 P: Prije perioda sukoba, da li je bilo isto miješanje civilnih, odnosno
19 političkih vođa koje su, izgleda, preuzimale vojne uloge?

20 O: Da. Događaji u Sarajevu koji su počeli krajem referenduma o
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 nezavisnosti - 1., 2., 3. marta - u tim događajima SDS je organizovao podizanje
2 barikada širom grada. I mnoge vođe tih ljudi na barikadama bili su civilne
3 vlasti SDS-a koje su tu, u suštini, ostvarivali vojne funkcije, uključujući i
4 Tintora, koji govori o tome kasnije u ovom intervjuu.

5 P: U redu.

6 GĐA KORNER: [simultani prevod] Molim da se ovaj dokument uvede u spis.
7 Ustvari, možda... Ovde ima još jedan dio intervju koji bi mogao da učini stvari
8 malo jasnijim, ali bi predugo da se to nađe, pa ćemo to ostaviti po strani.

9 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To je P27.

10 GĐA KORNER: [simultani prevod] Hvala. Dok se bavimo istom ovom temom šta
11 se dešavalo u Sarajevu, možemo li pogledati još jedan intervju u policijskoj
12 publikaciji? To je broj 1392. Već je uveden, zar ne?

13 P: U tom slučaju nemojte brinuti o tome, doktore Donia, jer to je
14 intervju sa Malkom Koromanom o preuzimanju kontrole nad srpskim regijama i to je
15 već uvedeno u spis.

16 Možemo li sada da pogledamo kako su civili gledali na preuzimanje vlasti
17 i molim da sada pogledamo dnevnik čovjeka po imenu Vuksanović, a to je dokument
18 3411. Za Vas, to je tabulator 36.

19 [Tužilaštvo se savetuje]

20 GĐA KORNER: [simultani prevod]

21 P: Dok se to traži, pokušat ćemo da nađemo pasus koji mi želimo. A
22 možete li Vi reći Vijeću nešto o gospodinu Vuksanoviću?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. Ovaj dnevnik je objavljen 1999. u verziji na B/H/S-u, dakle u
2 originalu, i to je objavio izdavač u Zagrebu. Dnevnik pokriva samo period od
3 marta ili aprila 1992. godine do jula 1992., kada je Vuksanović otišao sa Pala.
4 Kasnije je umro, 1999. mislim. Vuksanović je bio profesionalni novinar i on je
5 bio rodom sa Pala. Zaboravio sam koji od njegovih roditelja je sahranjen na
6 groblju pravoslavne crkve, a drugi na katoličkom groblju... hrvatskom katoličkom
7 groblju. Dakle, on je bio iz mješovitog braka, o kojem smo ranije govorili. I
8 prezirao je sve što je imalo ikakve veze sa nacionalizmom, i to je jasno rekao.

9 On je bio vrlo perceptivan posmatrač stvari koje su se oko njega
10 dešavale. Neke od njegovih informacija su bazirane na informacijama iz druge
11 ruke, ali neke su rezultat direktnog posmatranja, posebno pasus koji se bavi
12 istim procesom preuzimanja vlasti o kojem je govorio Malko Koroman i bio toliko
13 uzbuđen, estatičan. I odnosu na to vidimo stav nekog drugog ko je prezirao taj
14 razvoj. Mislim da je to na stranici 35. Ne vidim ovdje.

15 P: To je stranica 2 u dokumentu. Mi nemamo kopiju cijelog dnevnika.

16 O: Da. Vidimo ovdje to na engleskom.

17 P: Samo trenutak. Trebat će nam još nekoliko trenutaka da se pozove taj
18 dio na B/H/S-u.

19 Ne želim da to izgubimo dok smo tu. Molim strpljenje uvaženih kolega da
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 nam dozvole da se to pročita na engleskom i da se prevede dok se pozove verzija
2 na B/H/S-u. A, evo, sada smo to dobili.

3 O: Mislim da je to zapis iz aprila i počinje riječima: "Nakon što sam
4 shvatio koliko sam slijep, nove srpske vlasti su preuzele sve hotele na Palama i
5 Jahorinu," to je jedno drugo skijalište, "za ličnu upotrebu. Vile i komotnije
6 vikendice," poznate vikendice, "koje su pretežno bile u vlasništvu sarajevskih
7 Muslimana su zauzete i niži ili viši zvaničnici novog režima su se uselili u
8 njih. Hotel na Koranu je pretvoren u vojnu bolnicu u kojoj su radili srpski
9 doktori koji su napustili Sarajevo ranije i prebačeni su na Pale. Fudbalsko
10 igralište je postao helikoptersko polje za sletanje helikoptera, koje je
11 čuvano."

12 I dalje kaže: "Zastave Srpske demokratske stranke su se vijorile nad
13 policijskom stanicom, dok je cijela centralna uprava opštine sada bila
14 potčinjena novim vlastima. Svugdje na Palama i okolnim brdima postavljeni su
15 kontrolni punktovi kako bi se kontrolisalo kretanje civila."

16 GĐA KORNER: [simultani prevod] Rečeno mi je da smo pozvali pogrešnu
17 stanicu na ekran. Trebao je biti 22 i 23 stranica na B/H/S-u.

18 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Mogu li Vas podsjetiti da Vam je
19 ostalo još pet minuta.

20 GĐA KORNER: [simultani prevod] Hvala, časni Sude. U redu. I na kraju još
21 jedan dokument, ali prvo molim da se ovo uvede u spis, časni Sude.

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 To je dokument 3411.

2 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To je P28, časni Sude.

3 GĐA KORNER: [simultani prevod]

4 P: I doktore Donia, ovih pet minuta koliko mi je preostalo, još jedan
5 dokument koji se konkretno bavi preuzimanjem vlasti u Sarajevu.

6 GĐA KORNER: [simultani prevod] To je dokument koji po spisku 65ter nosi
7 broj 3655 /u engleskom transkriptu: "65"/, a to je izvještaj /prevod engleskog
8 transkripta: "iz"/ *Oslobođenja* od 1. aprila 1992., a to je tabulator 37.

9 P: I to se čini vrlo pogodnom temom da završimo sa radom za danas.
10 Mislim da je riječ o petoj stranici u verziji na engleskom ovog članka. I to je
11 izvještaj o tome šta se desilo 31. marta. Treba nam peta stranica.

12 Da li ste Vi imali sreće?

13 O: Nisam siguran šta tražim.

14 Ako želite da Vam pročitam ovaj paragraf... To se odigrava dan nakon što
15 je Momčilo Mandić objavio formiranje odvojenog srpskog MUP-a i ta obavijest je
16 izazvala reakcije vođa različitih grupa. U ovom konkretnom članku govori se o
17 reagovanju ministra unutrašnjim poslovima Bosne i Hercegovine.

18 "Podjela Ministarstva unutrašnjih poslova Bosne i Hercegovine,
19 najavljena još prije mnogo vremena, izgleda je juče eksplodirala. Momčilo
20 Mandić, zamjenik ministra, pozvao je, 'prema Ustavu Srpske Republike Bosne i

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Hercegovine', svi policajci srpske nacionalnosti treba da se stave na
2 raspolaganje MUP-u Srpske Republike danas, 1. aprila. Ministar Alija
3 Delimustafić je u svom telegramu upućenom pripadnicima službe rekao da sve što
4 je rečeno je samo manipulacija narodom sa zlim namjerama i on apeluje: 'Nemojte
5 dozvoliti nikome da vas odvoji od vaših kolega!'"

6 P: To nije ono što sam očekivala i nije ono što ste Vi očekivali, ali, u
7 svakom slučaju, to je to. Hvala Vam lijepo, doktore Donia.

8 GĐA KORNER: [simultani prevod] Molim da se ovaj dokument uvede u spis.
9 Molim da dobije broj.

10 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Uvodi se u spis.

11 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti P29.

12 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Gospođo Korner, da li je ovim
13 završeno Vaše glavno ispitivanje?

14 GĐA PREVODILAC: Gospođa Korner nije uključila mikrofona.

15 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Hvala Vam što ste se držali vremena.
16 A sad se okrećem Obrani. Gospodine Cvijetić, izvolite.

17 G. CVIJETIĆ: Dobar dana, časni Sude. Dosad nismo imali prilike da se
18 čujemo.

19 Unakrsno ispituje g. Cvijetić:

20 P: A gospodine Donia, ja sam Slobodan Cvijetić, advokat i član sam tima
21 u svojstvu kobranioca gospodina Miće Stanišića.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Ja ću se najpre u ovom dijelu unakrsnog ispitivanja baviti nekim, tako
2 da kažem, nekim uopštenim tezama, u kojima očekujem da postignemo visok stepen
3 saglasnosti. Naime istorija, kao naučna disciplina kojima se Vi bavite, u svom
4 metodološkom pristupu izučavanja istorijskih događaja ima više metodoloških
5 principa. Jedan on njih - evo, pominjan je i danas; bilo je prigovora te vrste -
6 se bavi izvorima: da li primarni, sekundari, tercijalni, itd. Međutim prateći
7 dosadašnja suđenja u kojima ste Vi svjedočili kao ekspert, mislim da je bilo
8 sasvim dovoljno priče oko tih izvora, njihovog kvaliteta, s..., ovaj, i njihove
9 upotrebljivosti za jedna ozbiljna istorijska istraživanja. Pa, pošto su sva ta
10 Vaša svjedočenja već uvedena uz i ovo Vaše svjedočenje, ne bih se bavio mnogo
11 kvalitetom izvora koje Vi koristite, osim u onim dijelovima gdje ću Vam imati
12 konkretan prigovor oko toga da dam.

13 Ja bih se bavio jednim drugim principom, u kome očekujem da se složimo.
14 Naime, istorija kao naučna disciplina u svojoj metodologiji, između ostalog,
15 traži i vremensku distancu između istorijskog događaja i njegovog izučavanja.
16 Jesam li u pravu?

17 O: Rekao bih da vremenski razmak i udaljenost povećava kvalitet istorije
18 koju neko ispisuje - udaljenost u vremenu, posebno - ali to ne mora nužno
19 spriječiti savremenu istoriju, tj. događaje koji su, recimo, desili se do juče
20 poslijepodne kao dio jednog dužeg procesa.

21 P: Gospodine Donia, budite decidni. Da li se slažete sa mnom da većina
22 istoričara smatra da je potrebna distanca od nekoliko desetina godina, pa i
23 više?

24 O: Ne, ne bih se složio da oni smatraju da oni smatraju da je to
25 potrebno. Mnogi istoričari će poduzeti uspješno poduhvat pisanja istorije sa
26
27
28
29
30

1 mnogo manjim vremenskim razmakom, sa mnogo manjom vremenskom distancom u odnosu
2 na događaje koje proučavaju.

3 P: Pretpostavljam da se onda nećete složiti sa mojom konstatacijom da tu
4 distancu većina ozbiljnih istoričara određuje na nekih 30-ak godina, a mnogi i
5 na više.

6 O: Ne, ne bih se složio sa takvom normom. Mislim da to nije dobra
7 definicija potrebnog vremena. Ne bih rekao da je tako. Isto tako ne bih rekao da
8 većina povjesničara to smatra. Neki da, najčešće oni koji se, recimo, bave
9 Srednjim vijekom ili ranim modernizmom. Oni će se uvijek zdušno zalagati za
10 vrijednost povijesne distance, ali drugi se neće nužno s time složiti.

11 P: Da budem iskren, ja i ne očekujem da se Vi u svemu složite sa mnom.
12 Meni je mnogo bitnije da se svojom konačnom odlukom Sudsko vijeće složi sa
13 stavovima Odbrane. A ja ću Vam navesti nekoliko razloga za opravdanost
14 postojanja te distance, a Vi me demantujte. Nemam ništa protiv i da tim
15 razlozima dodate neki od razloga, kao istoričar, a i da se složite sa nekim od
16 njih.

17 Evo, reći ćemo... recimo, složićete se da se kroz istoriju često
18 dešavalo da u pojedinim državnim sistemima, u određenom vremenskom periodu,
19 određene državne garniture, zaradi tzv. jednodnevnih političkih ciljeva ili
20 kratkoročnih političkih ciljeva, fabrikuju i falsifikuju istoriju kako bi
21 postigli te svoje trenutne ili kratkoročne političke ciljeve. Vi znate da se...
22 Ja se izvinjavam. Moram dozvoliti da odgovorite prvo, da.

23 Da li znate za tu istorijsku istinu da u mnogim režimima se to dešava?

24 O: Apsolutno. Da, slažem se.

25

26

27

28

29

30

1 P: Ja ću navesti sledeći razlog: dešavalo se veoma često da dođe do
2 prikrivanja i uništavanja arhivske građe, da su arhivi obaveštajnih službi
3 ponekad zaključani i po 50-ak godina, da neke krupne političke ličnosti odluče
4 da nakon nekoliko desetina godina kažu istinu i iznesu argumentaciju. Da li su
5 to neki od razloga koje možete Vi prihvatiti?

6 GĐA KORNER: [simultani prevod] Stvarno mi je žao... Znam da se ovime
7 troši vrijeme, ali ovdje imamo tri pitanja sklopljena u jedno. I onda kad doktor
8 Donia kaže: "Da, slažem se.", teško je tačno ustanoviti s čime se on to složio.
9 Bilo bi bolje kada bismo to razbili u više kratkih pitanja - jednostavno za
10 transkript.

11 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Pretpostavljam da će doktor Donia sam
12 moći uočiti razliku između takvih pitanja. Ali da, zaista, gospodine Cvijetić,
13 čisto zbog jasnoće, bilo bi mi, zaista, drago kada biste Vi postavljali pitanja
14 jedno po jedno.

15 G. CVIJETIĆ: Ja ću pitati doktora Doniju: da li možete odgovoriti na ovo
16 moje poslednje? Ako ne, ja ću ga ra..., ovaj...

17 P: Možete? Ajde, izvolite onda.

18 O: Da. Slažem se da je otvaranje arhiva do kojih često dolazi nakon
19 dužeg vremenskog perioda od velike vrijednosti za povjesničara koji želi
20 napraviti svoj posao kako valja. U nekim slučajevima takvi arhivi mogu se

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 otvoriti i mnogo ranije, i otkriti mnoge stvari mnogo brže, tako da moram reći
2 da se ja ne slažem sa Vašom normativnom izjavom od 30 godina ili bilo kakvim
3 konkretnim rokom koji bi bio faktor. Ja bih samo rekao da, općenito govoreći,
4 povijest je sve bolja što više vremena odmakne.

5 P: Dobro. Da li se možete sa mnom onda složiti da je istorija puna
6 takvih istorijskih činjenica koje su nakon izvjesnog vremena dobile sasvim
7 drugojačiji izgled i značaj nakon proteka - evo, ja neću da fiksiram 30 godina -
8 ali nakon nekoliko desetina godina i kada se ispune određeni uslovi o kojima ste
9 Vi sada pričali: otvaranje arhiva, itd. Da li ste bili svjedoci, Vi kao
10 istoričar, da jednu istorijsku činjenicu za koju ste smatrali da je
11 neprikosnoveno tačna najzad saznate da nije?

12 O: Naravno. Ima mnogo primjera pretpostavljenih činjenica za koje se
13 kasnije ispostavilo da su pogrešne ili su ih drugi dokumenti /?potrli/, ali to
14 opet nije nužno vremenski faktor. Srednji vijek završio je prije nekih 800
15 godina. Vjerojatno nismo otkrili mnogo novih dokumenata o Srednjem vijeku u
16 Bosni već neko vrijeme, ali ljudi se još uvijek dosta svađaju oko...

17 P: Gospodine Donia, bili ste jas... bili ste jasni. Bili ste jasni.
18 Mislim, onaj prvi dio odgovora koji je meni trebao je potvrđan. Sad Vi, ovaj...
19 Dalje elaboriranje možemo nastaviti.

20 Možete se složiti sa mnom da je donošenje istorijskih sudova o velikim
21 istorijskim događajima u momentu dok se oni još uvijek dešavaju ili neposredno
22 nakon samog događaja preuranjeno i istorijski neprihvatljivo?

23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Ne.

2 P: Dobro. Idemo dalje. Ja ću Vam navesti jedan primjer. Ovaj Tribunal je
3 osnovan 1993. godine, u trenutku kada je rat na prostorima Bosne i Hercegovine
4 još uvek trajao. A pred Tribunalom je počelo procesuiranje prvih slučajeva
5 neposredno nakon rata. Kada kažem "neposredno", imam u vidu ovu istorijsku
6 distancu. Slažete li se sa ovim?

7 Objasniću pitanje. Da li se slažete da ovaj moj temin "neposredno" može
8 da poklapa tih nekoliko godina do procesuiranja prvih slučajeva, da je to
9 neposredno nakon rata? Vi ste svjedočili u mnogim predmetima. Izvinjavam se. Ne
10 dam Vam da odgovorite. Ali Vi ste svjedočili, mislim, čak u... među prvim tim
11 predmetima i znate kad su već prvi predmeti krenuli.

12 O: Oprostite, ali nisam shvatio pitanje. Nisam to baš dobro razumio.

13 P: Da li period od četiri-pet godina nakon rata može da se smatra
14 neposredno posle rata, imajući u vidu... u kontekstu, ovaj, moju tezu o
15 istorijskoj distanci?

16 O: Da.

17 P: Slažete se sa mnom? Ok. A da li Vam je poznato, a trebalo bi Vam
18 biti, jer čuli smo da ste svjedočili u desetak predmeta - ja tačno znam u kojim
19 ste predmetima svjedočili; su...slušao sam ta sva svjedočenja - trebalo bi Vam
20 onda bit poznato da ovaj Sud najrelevantnije činjenice, pa i u pogledu
21 istorijskog konteksta događaja, utvrdio upravo u tim prvoprocesuiranim
22 slučajevima pred Sudom. Te činjenice, kao presuđene, koriste se u svim daljim

23

24

25

26

27

28

29

30

1 predmetima, pa i u ovom. Da li Vam je to poznato?

2 O: Poznata mi je praksa formalnog primanja na znanje presuđenih
3 činjenica. Da.

4 P: Da. Mislio sam na to upravo. Mnoge od tih činjenica zasnivaju se,
5 između ostalog, i na svjedočenjima vještaka, pa i vještaka historičara, je li
6 tako?

7 O: Da.

8 P: Evo, ja ću Vam pokušati na jednom primjeru pokazati kako jedna
9 činjenica može da evoluiru još u toku rada Tribunala, pa ću Vas konkretno
10 pitati: da li Vas podatak o 200.000 ubijenih Muslimana i 40.000 silovanih
11 Muslimanki u Bosni i Hercegovini podsjećaju na jedan period?

12 O: To je broj koji je korišten, rekao bih, tokom rata i odmah nakon
13 rata, prije nego što su završene demografske studije, kojih je rezultat nešto
14 niži broj. Međutim ista stvar se može reći i za Drugi svjetski rat.

15 P: OK. Da li se slažete onda sa mojom konstatacijom da se sa tim
16 podatkom koga sam ja sad rekao dugo operisalo - a neću biti decidan - ali je na
17 bazi takvog podatka u dobroj mjeri osnovan i ovaj Tribunal?

18 O: Pa, ja ne mogu govoriti o ovom drugom dijelu Vašeg pitanja, o tome da
19 li ovaj Tribunal osnovan na osnovu te informacije.

20 P: Pa, jednostavno, Vi se ne slažete sa mojom konstatacijom i idemo
21 dalje, je li tako? Dobro. OK.

22 O: Pa ja nemam, zapravo, informacije da bih se mogao s time složiti ili

23

24

25

26

27

28

29

30

1 ne složiti.

2 P: OK. OK. Da li sada znate najnovije demografske podatke precizno, po
3 broj žrtava i strukturi?

4 O: Precizno, ne.

5 P: Da li će Vas iznenaditi podatak iz izvora iz Sarajeva od jednog
6 muslimanskog demografa koji ukupan broj žrtava sva tri naroda definiše na
7 nekih... e sad... evo, sad ne znam... 95-96.000, od čega 60 i ne znam koliko je
8 hiljada Muslimana, 28.000 Srba i - sad, nemojte me uzeti za tačno - nekih 7-
9 8.000 Hrvata. Da li Vas iznenađuje taj podatak?

10 O: Ne. Poznat mi je taj rad o kojem govorite.

11 P: Je li Vam poznat? Pošto taj svjedok nije pod zaštitnim merama...
12 Mislim da je tužilac i odustao od tog svjedoka, vještaka, demografa. Ja, za
13 svaki slučaj, neću reći njegovo ime, a mislimo na istog verovatno. U okviru tih
14 njegovih podataka je i podatak da je silovano - sad, mislim da je - 1.700 žena,
15 predstavnica sva tri naroda. Da li se sećate tog podatka?

16 SUDIJA HARHOFF: [simultani prevod] Doktore Donia, žao mi je što moram
17 prekinuti ispitivanje, međutim sada je 7 sati i moramo završiti sa radom.
18 Nastavit ćemo sutra. Kao što je predsjedavajući sudac već rekao, sutra

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 nastavljamo u 09.00h ujutro u sudnici broj 1. Mislim da je Obrana Stanišića
2 dobila - nisam siguran - negdje između tri i četiri sata ukupno za unakrsno
3 ispitivanje, što znači da ćemo sutra nastaviti u 09.00h u sudnici broj 1.
4 Rasprava je završena.

5 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

6 ... Sednica završena u 19.00h.

7 Nastavak zakazan za četvrtak,

8 17.09.2009., u 09.00h.

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

sreda, 16.09.2009.

Predmet br. IT-08-91-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o originalnom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena sa transkriptom na engleskom jeziku.